

Grauwgrijze luchten... Ontbladerde bomen.

HERFSTNUMMER

't Vaartland

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN DE HEEMKUNDIGE KRING VAN HET VAARTLAND

1976 - 4e Jaargang - Nr 4

't VAARTLAND

heeft «ruilverkeer» met :

- Natuurpark Het Broek, Tisseltse steenweg 56, 2660 Willebroek
- Gemeentekrediet van België, Panchecolaan 44, 1000 Brussel
- Heemkring 't Kaaskot, Dorstveld 16, 2820 Bonheiden
- Société d'Archeologie de Binche, av. Wanderrépen 94, 7130 Binche
- Archeologische Kring van Mechelen, Varkensstraat 5, 2800 Mechelen
- De Krijter, Ad. Mortelmansstraat 40, 2220 Wommelgem
- Erf en Heem, Kerkhoflei 140, Pasbrug, 2580 Sint-Katelijne-Waver
- Jan Vleinck, Molendreef 25, 2120 Wijnegem.
- Geschied- en Heemkundige Kring van het Graafschap Jette en omgeving, L. De Brouchèrelaan 35, 1080 Brussel.

't VAARTLAND

Jaarabonnement : 175 fr. — Los nummer : 50 fr.

Belangrijk : Alle korrespondentie omtrent het tijdschrift dient gericht aan
H. VAN DE VEN, Redactiesecretaris
Westvaartdijk 21, 2920 Kapelle-op-den-Bos.

Wijlen Marcel Franckaerts.

't Vaartland rouwt...

Op 20 oktober jl. overleed in het A.Z. Middelheim te Antwerpen, na een heelkundig ingrijpen, de heer MARCEL FRANCKAERTS, in leven één der zeer actieve leden van de raad van beheer van de Heemkundige Kring van het Vaartland.

Volgens de wens van de overledene had de burgerlijke begrafenis plaats in strikte familiekring op zaterdag 23 oktober, gevolgd van de bijzetting in de familiekerker, op de begraafplaats te Willebroek.

Ruim twee maanden reeds...

En toch blijven de rouwklanken nazinderen in de leemte welke in onze Kring ontstond door dat zo onverwachte verscheiden, door dat zo plotse afscheid van onze zo diepbetreurde vriend en medebestuurder, de heer Marcel Franckaerts.

De leemte is slechts (en dan maar gedeeltelijk) aan te vullen met dankbare herinneringen en... «blijvende gedachtenis».

Hierbij aansluitend dan ook een paar bijdragen door een paar onzer medewerkers geschreven in die dagen voor en na 20 oktober 1976, dag die, voor onze geliefde «Moderator», te vroeg... te onverwacht overging... in blijvende nacht.

H. Van de Ven

Een gezellig etentje en ...een droeve terugblik

Ter gelegenheid van de 82ste verjaardag van medebestuurder meester Jan De Wit, waren we op 1 oktober jl., in de grote bovenzaal van het Brouwerijmuseum, uitgenodigd op een onuitgegeven «Perenfestival».

Van bij de begroeting bleek het reeds dat de talrijke genodigden in prima konditie verkeerden. Van bij de start etaleerde zowel oud als jong zijn beste humeur.

Na het gebruikelijke aperitiefke kwam het «etentje» aan de beurt. Het menu vermeldde : witte en zwarte pensen, met in wijn gestoofde peren, als toepijs.

De witte en zwarte pensen werden op onberispelijke wijze, en dit met een waar vakmanschap, op «punt» gebakken door brouwerijkonservator Louis Schuermans, hierbij flink geholpen door een lieftallige Betty. Voor de bereiding van de toepijs, een ware lekkernij, had mevrouw Distelmans, het beste van haar gewaardeerde kookkunst «ingezet».

Tussen een hapje en een slokje werden diverse, veelvuldige en pittige belevenissen en anekdoten «opgedist». Ieder zorgde met zijn «mogelijkheden» voor sfeer en gezelligheid !

Na 't traditionele nagerecht werden tussen romer en pint inmiddels ook voorstellen en plannen aangeboden in verband met e.v. heemkundige activiteiten.

Deze onvergetelijke avond, die uitliep tot een stukske in de nacht, werd afgerond met het vaste voornemen nog dergelijke «samenkomsten» en «onder-onsjes» in de nabije toekomst op 't getouw te zetten. Dit laatste, een initiatief en voorstel van onze goede vriend en medewerker, wijlen Marcel Franckaerts, werd t.a. met een haast onbegrensd enthousiasme aanvaard...

Helaas ! Voor Marcel zelf werd 1 oktober zijn laatste samenkomst ; zijn laatste «onder-onsje». Wie zou dat toen vermoed hebben ?

En toch is het realiteit !

In 't begin van de maand oktober diende hij zich noodgedwongen aan te bieden in het Academisch ziekenhuis Middelheim te Antwerpen, en dit voor een heelkundig ingrijpen aan de ogen.

Voor zijn «opneming» zijn we hem nog gaan groeten. Aan hem geen ziekte te bespeuren !

Bij 't afscheid nemen verzocht hij ons zijn groeten te willen overmaken aan de hele vriendenploeg, hierbij voegend : «ik zal maar een 4-tal weken uit de circulatie zijn... en dan herpakken we onze geliefde activiteiten...».

Het was echter ons laatste en definitief afscheid..., want de avond na het operatief ingrijpen werden wij, tot onze grote ontsteltenis en verbijstering, door één van zijn naastbestaanden telefonisch ingelicht dat «hun» Marcel overleden was.

Wat we bij het vernemen van dit onverwacht en tragisch nieuws toen voelden, maar niet konden verwoorden vinden we thans weer in deze enig mooie tekst (van de hand van Jozef Broothaerts, uit een gepubliceerd «In Memoriam» opgedragen aan een overleden vriend) :

AFSCHIED NEMEN.

Afscheid nemen
is met zachte vingers
wat voorbij is
dichtdoen
en verpakken
in goede gedachten der herinnering.
is verwijlen
bij een brok leven
en stilstaan
op de pieken
van pijn en vreugd...
Afscheid nemen
is met dankbare handen
weemoedig meedragen
al wat waarde is
om niet te vergeten...
is moeizaam de draden losmaken
en uit het spinrag der belevenissen
loskomen
en achterlaten
en niet kunnen vergeten...
Leven is
— vanaf zijn geboorte —
voortdurend afscheid nemen.
Loshaken
om voort te gaan.
Zichzelf verliezen
om zich te vinden.
Het risico nemen van de graankorrel
om vruchten voort te brengen.
Afscheid nemen
is het moeilijkste in het leven.
Men leert het nooit.

We zullen vriend Marcel nu voor altijd moeten missen en betuigen vol eerbied en dankbaarheid ons medeleven aan zijn echtgenote, dochter en de hele familie. We wensen hen inmiddels de nodige sterkte om de zware slag te boven te komen.

Aan U, vriend Marcel, ons zo gewaardeerd bestuurslid en onvervangbare «moderator» zeer ingetogen nog een eregroet van ons allen !

*Namens de Heemkundige Kring
van 't Vaartland,
Cl. Distelmans-Brems*

MARCEL FRANCKAERTS is een merkwaardig man

Met Marcel Franckaerts uit Willebroek pas je best op je tellen ! Je weet WAAR je zoudt willen eindigen. Je wil het essentiële uit die man. Je wil hem ontbolsteren en de kern bereiken. Je wil enkel en alleen het klokkenhuis, het kloppend hart... Al MOET je luisteren, naar zo van die dingen, die zo belangrijk zijn, maar soms zo gevaarlijk, dat je er een ganse Koerier zoudt kunnen mee vullen...

Marcel Franckaerts is helemààl Willebroekeenaar. Hij werd, 73 jaar geleden, op het Grimbergeplein geboren. Hij zag er de rondreizende doedelzakspelers met hun dansende beren. Hij hoorde de liedjeszangers met hun volksverbonden kijk op rampen en moorden. Hij was gelukkig in dit Willebroek met zijn grachten vol stelbaarsjes...

Zijn moeder was de dochter van een Zeelse boer, die failliet was gegaan aan paardenfokkerij en die, door armoede geplaagd, zijn broodmet-een-beetje-erbij, bij De Naeyer ging verdienen. Zijn vader was een vakman, die ketels installeerde en uitprobeerde in Polen en in Rusland, en in haast al de ons omringende landen.

Toen Marcel 12 werd, raasde de oorlog over ons land. Hij volgde de lessen aan de l'Ecole Moyenne de l'Etat te Boom. Al liep hij ondertussen haast om de week naar Tisselt, waar hij bij «Vorke» in de Beekstraat en bij mijn eigen vader, regelmatig patatten ophaalde...

Ondertussen was hij afgestudeerd, al was het erg moeilijk, toen in die tijd (1919), aan het werk te geraken. Tot plots, zijn 22 jaar oudere broer, uit Amerika kwam overgewaaid, wat meteen de oorzaak werd, dat hij het bij Bell Telephone kon proberen. Hij begon er als bediende op 't Employment Department, en eindigde als technikus op de Engineering.

Na maanden militaire dienst, belandde hij op de «Cokesfabriek» te Willebroek, waar hij zich tot diensthoofd wist op te werken, en alwaar hij, in 1965, op pensioen is gegaan...

Marcel Franckaerts hield van studeren. Hij hield van avondkursussen. Hij volgde de cursus Engels. Hij werd in 1933 tot primus van de stad

Antwerpen uitgeroepen. Hij volgde de avonduniversiteit om zich in «zijn» Engels, nog meer te vervolmaken. Hij werd later leraar Engels in de Gemeentelijke Middelbare Avondschool van Willebroek, tot sir Franckaerts in 1970 dank zei aan allen...

Over de tweede wereldoorlog en over de Duitsers uit die oorlog, is Marcel Franckaerts haast niet te spreken. Hij heeft veel meege maakt en veel gezien. Hij heeft naar alle Engelse posten geluisterd. Hij heeft plannen getekend, die dienstbaar werden voor de Weerstand. Hij sprak met Majoor Schmitt en hij zag Breendonk. Hij zag de brutaliteit die Breendonk nu nog brutaal doen klinken !

Op 8 mei 1945 werd hem gevraagd om tijdens de plechtige ontvangst van de geallieerde officieren op het gemeentehuis, als tolk op te treden.

Hij zat er later geregeld aan tafel met de hoge officieren van de British Liberation Army (B.L.A.). Hij leerde er Jan Fedoruk, Adam Zaleski en Jozef Morawski kennen. En Marian Kopydlowski, die later huwde met de dochter van een vriend. Hij trad op als pleegvader en werd peter van hun Vicky...

Op 19 april 1947 was hij de tolk bij de ontvangst van Captain Howard Tripp. Bij de receptie op het gemeentehuis werd aan deze een door Alfons Van Neck geschilderd portret overhandigd.

Na de bevrijding had Marcel Franckaerts zijn cursus Engels moeten ontdebellen, om de eenvoudige reden dat teveel meisjes in een minimum van tijd, hun «I love you»-taal wilden aandikken.

Marcel Franckaerts is ergens een selfmade-man.

— Ik heb in mijn leven hard gewerkt. Ik heb iets van mijn leven willen maken. Het leven heeft zijn verplichtingen, maar ontspanning moet er zijn. Ik versmaad geen verzetje. «Il faut vivre avant de mourir», zegt de Fransman. Ik heb me die spreuk eigen gemaakt !

Marcel Franckaerts is nu al meer dan 25 jaar sekretaris van de TIGERS '33, dat is een vriendenclub waarin géén onderscheid wordt gemaakt tussen rang, vermogen, ontwikkeling of levensbeschouwing. Dat is een vriendenclub die — aldus Marcel Franckaerts... — alle bewapening overbodig maakt !

Marcel Franckaerts houdt van reizen. Heeft altijd veel van reizen gehouden. In 1912 deed hij zijn eerste voetreis naar Tisselt. In 1919 was hij al in Frankrijk geweest. Later trok hij naar Engeland...

— Wanneer men naar mijn reisindrukken zou vragen, over enkele van de ons omliggende landen, dan zou ik Frankrijk verkiezen voor de goede keuken, Zwitserland voor de eerlijkheid, Oostenrijk voor de gemoedelijkheid, Italië en Spanje voor de kunst. Elk land heeft iets te bieden. Duitsland heb ik alleen als doorgangslaan bereisd...

De Redwoods in Californië hebben op hem een grote indruk gemaakt. Hij praat in superlatieven. Hij ziet alles groot... Hij doet ons grote ogen opzetten... Of wil hij ons enkel maar overbluffen ?...

— Ik heb er bomen gezien van meer dan 8 meter diameter ! Ik ben er met de auto DOORgereden ! Ik heb er bomen van 126 meter hoogte gezien, waarvan de laagste takken 60 meter van de grond hingen ! Ik heb er een boom gezien die meer dan 5.000 jaar oud was !

Marcel Franckaerts praat over Disneyland en over Hollywood. Over de universiteiten Berkeley en Stanford. En over de eerste man op de maan. Hij zag er, op 20 juli 1969, de APOLLO 11 met Armstrong, Aldrin en Collins. Hij keek toen in die tijd, op de Amerikaanse beeldbuis, naar dat enig schouwspel...

Marcel Franckaerts houdt van ALLES ! Hij houdt van het leven ! Hij houdt van de Polen, en van de Belgisch-Poolse Vereniging, waarvan hij de motor, de draaischijf en de ondervoorzitter is. Hij houdt van Willebroek, «dat mooier is dan je denkt»... Al zegt hij dit laatste haast met een prikje...

Hij houdt van Willebroek en van Jan Van Winghe, die hij Jan de Bouwer blijft noemen... Hij DOET me noteren dat die man zowel scholen, als parken, pleinen en fonteinën liet bouwen... Daarbij onderlijnen dat er — ...voor de eerste wereldoorlog... — maar een enkele trottoir was in het dorp.

Marcel Franckaerts houdt van heemkunde en van de Heemkundige Kring van het Vaartland. Hij houdt van Willebroek en van de Geschiedenis van Willebroek... Hij leverde zijn eigen gegevens en bevindingen aan de lokale geschiedensidelder Tony De Herdt, die niet mag vergeten dat Marcel Franckaerts, in de door hem op gang gebrachte «Etalage-wedstrijden», al een hele hoop geschiedenis in vraag had gesteld...

Marcel Franckaerts is inderdaad een merkwaardig man. Een zeer merkwaardig man...

Is Marcel Franckaerts «vranc van aard ?»...

Misschien wel ! Misschien heeft hij wel iets van de doordrijver en van de doorzetter in zich ?... Iets van de geboren winnaar ?

Karel De Decker

Napraatje over :

DE HISTORISCHE DAGEN TE BLAASVELD (11-12 september 1976)

In de lijn van het opzet van de Heemkundige Kring van het Vaartland werd te Blaasveld gespeurd naar het spoor door de eeuwen heen om alles samen te bundelen in twee historische dagen.

11 en 12 september blijven in de annalen van de historie een parel aan de kroon en dit onder de bezielende leiding van voorzitter De Keersmaecker en met medewerking van Freddy Moeremans, nog maar voor kort opgemerkt aan het firmament van de historische hemel. Met medewerking van de gemeentebesturen van Blaasveld en Willebroek en andere bereidwillige heemkundig voelende mensen werden deze dagen een topper en dank zij de maandenlange voorbereiding, kontakten en oozoeekingten kwamen ze als lekkere broodjes of Broekmannekens uit de oven en werden ze knappend en geurend geserveerd.

We willen met U, objektief, deze historische dagen terug doorwandelen en ze aldus helpen bewaren als rijk erfgoed voor de toekomst.

ZATERDAG 11 SEPTEMBER

De opening van de tentoonstellingen had plaats om 10 uur in aanwezigheid van vele genodigden en prominenten. Historisch gezien mogen we deze goede opkomst van de vroede vaders wel zien in het perspektief van de komende gemeenteraadsverkiezingen. Er was veel volk en dit was een aanmoediging voor de inrichters en de initiatiefnemers.

Burgemeester Langenacken was verheugd dat Blaasveld de primeur kreeg van de expo's in Bel Air en noemde het een geslaagde inzet ten bate van de kultuurgemeenschap der stervende gemeente Blaasveld. De erewijn werd geschonken en gedronken tussen de zo ontelbare en

gevarieerde reeks molens dat het gekende lied «Daar bij die molen, die mooie molen, daar wil ik wonen...» niet zou uit de toon gevallen zijn. Iedereen was verbaasd over de rijke kollektie en goed geïllustreerde inhoud van het molenreservaat van de heer Jos De Keersmaecker. Waar heeft die man het allemaal gevonden ?!

Daarna gingen we de expo «Flitsen op Blaasveld» in de raadszaal van het gemeentehuis openen. Ook hier was men verwonderd over de veelzijdige verzameling en dit onder niet op te sommen aspecten van het volksleven uit het verleden. Wij zagen duidelijk de brede waaier «langs straten en pleinen» van het leven van de vroegere Blaasveldenaars. Op de foto's zagen we de mensen van voorheen «beentje buiten» doen en werden ook toen de bloemekens buiten gezet ! Het was een vreugde de die of de die op te merken op de zichtkaarten van toen !

Ondertussen werden onder klokgelui snoepjes uit de galmgaten van de toren geworpen en kregen onze kinderen met medewerking van de Bond der jonge en grote gezinnen de kans om mee te doen met een balonnekenswedstrijd. We vernemen nu dat er reeds een kaart toekwam uit Zweden. Wat een sterke en goede beaufortwind ! De uitslag volgt en de prijzen zullen vallen...

In de namiddag begon de historische wandeling doch regen was de spelbreker. Er was om 14 uur op het kerkplein praktisch geen volk buiten de goede gids De Keersmaecker en enkelen van de dansgroep «Anne-Marieke» uit Breendonk. Toch waren de duiven te Merchtem gelost van de 26 deelnemers aan de duivenwedstrijd met lopende kereltjes met het «sou-papeke». De prijswinnaar met de schaal der gemeente was Pieter De Backer. De tentoonstelling in het duivenlokaal met foto's, affiches en oude konstateurs werd open verklaard en de duivenliefhebbers kregen hun gading om te zien hoe men het vroeger deed. De wandeling deed ook het park Het Broek aan en eindigde in het

Molenhuis van de familie Van Breedam, waar de heer Michel alle informatie gaf van de molen en de stokerij, terwijl zijn lieve echtgenote de bezoekers vergastte op een drink en een hapje kaas. Wij voelden ons thuis in dat domein met zovele historische herinneringen en waren blij alles, tot zelfs de privé kamers, van naderbij te mogen bekijken.

Zoals gans de voorhistorie van Blaasveld belicht wordt in het speciaal Blaasveldnummer van de Heemkundige Kring van het Vaartland, zo kan de geschiedenis van de familie Van Breedam nagepluist worden in de uitzonderlijk prachtige uitgave van het Molenmuseum. Deze uitgaven zijn te bekomen op de redactie of bij de opsteller en uitgever de heer De Keersmaecker. Iedereen kan er zijn gading in vinden !

ZONDAG 12 SEPTEMBER

De dag begon met een mooi verzorgde gregoriaanse kerkdienst in de kerk te Blaasveld. De vele aanwezigen konden luisteren naar de prima uitvoering van de gregoriaanse gezangen door de koren van Blaasveld, Tisselt en Breen-donk. Gans het geheel kende een hoogtepunt toen de oorkonde van stichting van de heer Rudolf Pinpenpoy (1232) werd voorgelezen. De klokken luidden en de bazuinen schalden. Het was indrukwekkend. De pastoor duidde alles in een evangelisch perspectief van het H. Kruis en O.L.Vrouw. Een welgemeend Te Deum besloot deze kerkelijke plechtigheid.

In de namiddag ging de processie uit naar de kapel van O.L.Vrouw 14 Bunder. Een schone groep ruiters opende de stoet, de fanfare speelde oude processiemarschen, de zangkoren zongen van Lauda Sion en Lauda Jeruzalem. Het beroemde kruis van Blaasveld werd meegedragen en was stellig blij de buitenlucht nog eens te mogen genieten. Aan de kapel werd de zegen gegeven en werd de relikwie vereerd. Gans de plechtigheid, die zonovergoten was, veel volk op de been bracht, werd besloten in de kerk. Iedereen was gelukkig erbij geweest te zijn ! Dat had veel deugd gedaan en zou als een volkse doch gelovige daad nog lang blijven nawerken. De tweede dag zag een finale op het speelplein «Het Moleke», waar de Rallyclub pannekoeken aan de lopende band bakte dat het een plezier was en iedereen duimen en vingers deed aflikken.

Het vaantje in de toren, had gewapperd, het bedevaartvaantje werd meegenomen, de broekmannekens van Freddy Moeremans werden

's Namiddags : Processiegewijs naar de kapel van Onze-Lieve-Vrouw-14 Bunder.

lekker opgesmuld en de paling werd in het parochiaal Centrum met kilo's naar binnen gewerkt. Dank ! Dank ! Dagen van vreugde ! Dagen van mooie herinneringen.

Mogen we besluiten met een gelegenheds-gedicht...

O Blaasveld, mijn Blaasveld ! Zo lief en zo klein,
zo eenzaam verscholen bij Broek en bij vijver,
hoe groots is uw eenvoud, hoe rein uwen geest
en heus... ik bemin uwen ijver !

Gij lijkt mij een parel als glinsterende dauw
uit heldere schale geboren,
een parel, door God bij de schepping weleer
te midden der beemden verloren !

Ik min ook het Kruis in de harten geplant,
het Kruis in het puin van de muren,
het lijkt mij een eeuwige beë tot den Heer
opdat geen van ons de pijn moet verduren !

Ik min uw kastelen, zo statig en fier,
dat beeld uit verledene dagen ;
zij tonen hoe mensen, in eenvoud en vroom
het hoofd steeds fier moeten dragen !

Ik min ook uw Huis aan de Heer gewijd,
het Huis dat wij schroomvol genaken,
het Huis waar de Heiland met zegenende hand,
ons doden blijft eeuwig bewaken !

O Blaasveld, mijn Blaasveld ! Ik ga waar het lot
en de plicht me nog heen zullen drijven,
maar 'k voel dat mijn hart, 'k voel dat mijn geest
toch immer met U zullen blijven...!

L. Govaerts, pastoor Blaasveld

AGRARISCHE TOESTANDEN TE BLAASVELD door de eeuwen heen

DE OUDSTE TIJDEN

Wanneer woonden in Blaasveld onze eerste voorouders? Men mag met reden aannemen dat dit zeer vroeg was, zelfs nog voor onze tijdrekening. Een paalwoning gevonden tussen Broekstraat en de zwarte beek zou daarvan een stille getuige zijn. Er moet ook een kleine nederzetting geleefd hebben aan de Krekelenberg. Getuige daarvan, een mooi gepolijst stenen bijtje dat in de Klaterstraat gevonden werd in 1960, bij het bouwen van een kleine stal in de tuin van Kaldunski-Troch. Hun woningen waren hutten van hout en leem, deze beide grondstoffen vonden ze in het Zuurbos. Zeer waarschijnlijk was het een boeren- en herdersvolk.

In de oudste tijden werd het veld niet bemest met uitwerpselen van dieren, maar wel met asse. Onkruiden, graszoden, heidekruid en struikgewas werden gedroogd en daarna verbrand. De grond werd daarna bewerkt en bezaaid. Als het veld rond de nederzetting geen vruchten meer opbracht werden nieuwe akkers ontgonnen, het eerste winnend land bleef als vogelweide liggen, men noemde dit het «VELDKRUID-BEDRIJF». Men mag aannemen dat het veldkruidbedrijf niet meer bestond wanneer de Romeinen, 50 jaar voor Christus, België overwonnen.

Later kwam er nog een bemesting bij van stalmest, dit tengevolge het verbouwen van graangewassen en het houden van schapen en runderen. Nu was de mens niet meer verplicht zijn winnend land steeds te verplaatsen zoals bij het veldkruidbedrijf. Algemeen werden twee jaar achtereenvolgende vruchten gewonnen op hetzelfde veld, het derde jaar bleef het braakliggen. Men noemde dit te Blaasveld, en in geheel Klein Brabant, het «Drieslagbedrijf» of nog «de drie zaden». In 1900 was dit algemeen in onze streek. Dit gaf later aanleiding tot het houden van de jaarlijkse kruisprocessie (deze bestond reeds in de jaren 1500). Elke dag ging men al biddend rond één der drie zaden, want de boer was overtuigd:

Dat zijn werk niet baten zou

Zo God geen wasdom schenken wou.

De eerste en meest verbouwde granen waren rogge, spelt, gerst, haver en tarwe. Als dierenvoeder kende men gras (hooi), spurrie en brem.

Braakliggend land in België:

in 1846 81.000 ha

in 1910 8.500 ha

nu praktisch verdwenen.

DE ROMEINEN

Deze kwamen in België 50 jaar vóór Christus. Ze leerden onze voorouders allerlei groenten kweken, voornamelijk koolsoorten en bonen. Ook brachten zij de fruitbomen in onze gewesten, ze kenden reeds het afenten van goede fruitsoorten op wildelingen. In het Walenland brachten zij de wijnbouw op de Zuiderhellingen. Zo konden onze voorouders hun menu aanvullen, dat veelal bestond uit de buit van jacht- en visvangst. Julius Cesar verdeelde de gronden onder de rijke Romeinse families en ook onder zijn meest verdienstelijke afgezwaaide legeroversten. Vandaar de grote hoeven (villa's) die later het ontstaan gaven aan parochies en dorpen. Deze domeinen besloegen grote oppervlakten — vele bunders (1 bunder is hier 1 ha 25 a, vroeger 1 ½ morgen). De overwonnen bevolking, lijfeigenen en slaven, bewerkten deze gronden. De Romeinen werden in het jaar 450 na Christus opgevolgd door de Franken.

DE FRANKEN

Tijdens de eerste eeuwen van het Frankisch bewind bleef de toestand haast ongewijzigd. Het kwam meermaals tot ruzie tussen twee aanpalende eigenaars omdat de ene stukken grond van zijn gebuur bij het zijne voegde. Vandaar vele twisten en soms zelfs bloedige vechtpartijen. Om deze wantoestanden tegen te gaan deed Karel de Grote de velden afbakenen met zware arduinen palen (in Bokrijk staat zulk een paal). Op het verplaatsen van deze palen stonden zware straffen, zelfs de doodstraf. Het afpalen geschiedt heden nog, maar dan met kleine paaltjes.

LEENSTELSEL EN MIDDELEEUWEN

Later ontstond het leenroerig stelsel. De hofmeesters maakten zich baas over vele gronden, zo ontstonden er vele leenmannen. Deze hadden alle rechten over de hun in leen gegeven gronden, hun landbouwers werden belast volgens hun genoegen en voordeel.

Hier te Blaasveld was in 1132 Seger van Blaasveld een leenman en was afhankelijk van zijn leenheer Berthout van Grimbergen. Hij woonde in het slot aan het Broek, naast de heirbaan Meisse - Rumst. De Berthouts waren grote grondheren, zowel in het noorden als in het zuiden van de provincie Antwerpen. Hun grondbezit was, reeds voor 1100, verdeeld in lenen en onderlenen. De eigenlijke boeren waren grote huurpachters en kleine cynsboeren, kos-

saarden of lijfeigenen. Zij moesten aan hun leenheer belastingen in natura opbrengen : kiekens, eieren en kalveren, het tiende deel van hun oogst, enz. De cysboeren moesten ook belastingen in geld betalen aan hun dorpsheer, ze waren onderworpen aan allerlei karweien, moesten het land van hun dorpsheer kosteloos bewerken, dus echte slaven. Deze slavernij was in de XIe eeuw al fel verminderd, maar de grote ontvoogding kwam in de XIIe eeuw door het ontstaan van de gilden. Eens deze gilden het wettelijk bestuur gedeeltelijk bemachtigd hadden op de adel en grote vrijheden hadden afgedwongen, ontstond er een zekere welvaart bij de bevolking. In Vlaanderen gingen de gilden zelfs de strijd aan tegen de Fransen (slag der gulden sporen). De uitwijking van het arme uitgebuite landvolk naar de steden ving aan. Nu moesten de heren aan hun dwangmiddelen en willekeur een einde maken, hun onderdanen met minder hardvochtigheid behandelen en hun ook enkele vrijheden toestaan, zoniet kregen ze nog moeilijk hun gronden bewerkt.

In de XIe eeuw ontstonden vele kloosters, zo hadden we te Heindonk het klooster van de Reguliere Kanunnikessen der Sint-Augustinus-orde (Vaartland nr 2, 1975). Dit vrouwenklooster kreeg de naam Vredesdaal. Te Hombeek was er het klooster Leliëndaal, het had te Heffen een cynshoeve (de nu verdwenen polderhoeve).

Het aantal inwoners van Blaasveld groeide regelmatig :

1435 - 34 inwoners

1545 - 40 inwoners

1686 - 12 hutten, 1 brouwerij, 2 winkels en 1 kasteel

1786 - 689 inwoners, in deze eeuw kwamen er zich ook handwevers vestigen tengevolge van de vlasteelt

1831 - 966 inwoners, na 1860 nam de bevolking een snelle aangroei, dit door de oprichting van de firma De Naeyer en door de aanleg van de spoorverbinding Willebroek - Antwerpen

1972 - 3145 inwoners.

In 1846 waren er in Blaasveld :

206 ha landbouwgrond

37 ha nijverheidsplanten (vlas, kemp, koolzaad)

3 kastelen of speelhuizen

Verder heide, bossen en vijvers.

De totale oppervlakte der gemeente bedraagt nu 450 ha 02 a 95 ca.

Door het gebrek aan meststoffen was de opbrengst der velden zeer gering en was de driejaarlijkse bebouwing in voege (1 jaar braak). De veestapel was erbarmelijk. De magere runderen werden tijdens de zomermaanden langs de kanten te grazen geleid door ouderlingen en jonge knapen, dewelke opgroeiden zonder onderwijs.

Tijdens de wintermaanden bleven de koeien veelal in de ongezonde potstallen.

Potstallen zorgden voor veel en goede stal-mest.

In 1922 heb ik zo een potstal bezocht te Rumst-Lazernij. De stal was tamelijk groot want er stonden 6 koeien en 2 runderen in. De lage zoldering bestond uit houten balken waarop hooi en stro bewaard werd. De bedding was nagenoeg 1 m diep. Twee maal per jaar werd de stal-mest met kar en paard langs de brede stalpoort naar de akkers gebracht. Begrijpelijk waren zulke stallen onvoldoende verlucht en verlicht, zeer ongezond waardoor de dieren gemakkelijk tering kregen (pokken zegden de boeren). De kinderen kregen zulke melk, dikwijls nog ongekookt, te drinken. De tering (tuberculose) was toen één der grootste oorzaken der sterfgevallen bij onze bevolking.

In de lente was er dikwijls gebrek aan groen voedsel voor geiten en konijnen. Dan gingen vrouwen en kinderen planten steken in de weiden (hondsribben en paardenbloemen). Als het gras te groot werd stak de eigenaar of huurder der weide een stok in de weide waaraan een bosje stro was vastgebonden, dit was het teken dat er in de weide geen planten meer mochten gestoken worden. Later kwamen ingekuilde rapen en bieten in de winter goed van pas voor de voeding van hun vee. De opbrengst der akkers was juist groot genoeg om de kleine landbouwers — meestal met een groot gezin — te voeden. Zelf gebakken roggebrood met platte kaas of afgebakken vet, aardappelen met ajuinsaus en botermelk was het dagelijks rantsoen. Van groenten was er weinig sprake, enkele koolsoorten en veel bonen werden gekweekt. Bonen zijn zeer eiwitrijk en konden het vlees vervangen. De boter werd in de stad verkocht. Diegenen welke een zwijntje konden vetten verkochten de beste stukken om wat huisraad en klederen te kunnen kopen. Alhoewel ze het vlees goed konden gebruiken vergaten ze nooit hun pastoor met een zen te gedenken (pensen en klein vlees).

Daar de vlasteelt een grote uitbreiding nam verschenen de spinnewielen en hier en daar een handweefgetouw.

In 1775 kon men Blaasveld verdelen in 3 groepen :

— Landbouwgrond, meestal gelegen rondom de huidige dorpskerk (gebouwd in 1323), de kebbinges, het henkselaar en de velden langsheen de zwarte beek en de Klaterstraat.

— Heidegronden, kleine heide en de heidevelden langs Leest en de veertienbunder.

— Het broek, met zijn vijvers en bossen.

Bossen waren, het Arckenbos waar E. Rollier verdoken bleef van 1798 tot 1803 (zie vaartnr 4,

1e jaargang door J. De Keersmaecker). Ook pastoor Nagels verbleef daar als knecht op de pachthoeve van pachter De Maerschallck. Verder het Zuurbos waar leem gestoken werd voor het bouwen van hutten en schuren ook om dorsvloeren en zelfs vloeren van stallen en woningen aan te leggen. Ook kenden we de Hazewinkel, het wolfsbosje en het Schriekbos welke zorgden voor het brand- en timmerhout.

In de 19e eeuw kwam er een merkbare verbetering voor de landbouw en de veeteelt.

Er waren twee hoeven, afhankelijk van de heerlijkheid der gemeente, het Neerhof en de Vijverhoeve.

HET NEERHOF : stond binnen de omheining van het heerlijk slot. Werd in 1914 in brand geschoten en nooit meer heropgebouwd. Waarschijnlijk ontstond ze in de 13e eeuw, gunstig gelegen langs de oude heirbaan Meisse - Rumst (Keizerweg - langs het Fonteintje - Schotelveld - Varenbos en Kleine Bergen). De heirbaan Keulen - Tongeren - Tienen - Mechelen had vanuit deze laatste stad een verbinding met heirbaan Meisse - Rumst over Heffen. Het «Neerhof» was het overblijfsel van het slot van de leenman Seger van Blaasveld (1132). De toegang liep over een wal van 24 m breed met een valbrug van 40 m. In 1650 werd het herbouwd door Cosmas de Prant. Het sieraad van dit herengebouw waren de 6 prachtige beukendreven met een totale oppervlakte van nagenoeg 10 ha. De bosdreef alleen heeft een lengte van 980 m. In het park bevindt zich een kastanjeboom geplant rond 1750, het is de dikste, in zijn soort, van België. In een handschrift der XIVe eeuw wordt vermeld dat de Mechelse wolwevers in opstand kwamen, ze deden een uitval naar Blaasveld en staken de kapel van de H. Blasius in brand. In 1806 werd deze kapel heropgebouwd na het afbreken van de slotkapel van het kasteel.

DE VIJVERHOEVE : gelegen op de kleine heide, was een lang gebouw, opgetrokken uit hout en leem en gedekt met stro. Ze had 12 bunder akkerland. Kort na 1800 werd ze heropgebouwd met beter materiaal.

Kleinere hofsteden : deze zijn bijna allen verdwenen. Het waren cynshoeven afhankelijk van het gasthuishof dat gelegen was op de grenscheiding Blaasveld - Willebroek (zwarte beek). Het gasthuishof bestond reeds in 1652. Hier volgen nu die hofsteden :

- Het Straathof : gelegen aan de verbinding van Broek- en Kasteelstraat.
- Het Bezelaarhof : gelegen op de hoek van de Bezelaarstraat en de oude heirbaan.
- Het Hof Briant : heden het kasteel Bel Air, laatste eigenaar J. Van den Bogaert. Nu aangekocht door de gemeenten Willebroek en Blaasveld.

- Het Schoonselhof : of Den Berg met park en kasteel, laatste eigenaar A. Lefebvre, nu dancing Riva.
- De Valk : hoeve met brouwerij, naast het huidige gemeentehuis.
- Sint Huybrechts : hofstede en dichtbij De Valk gelegen.
- Het Boerenhof : met herberg «De Drie Koningen». Beiden stonden ten noorden van het huidige kerkhof.
- De Keyzer : gelegen tussen de Komstraat (nu G. Gezellestraat) en de Keizerweg (oude heirbaan).
- De Rode Leeuw : met brouwerij (Van Roey). Deze werd vernield in 1914.
- Het Hof Van Breedam : met geneverstokerij en windmolen, deze laatste werd opgericht in 1657 en door een stormwind vernield op 1-2-1901.
- De Polderhoeve ; deze ontstond op een latere datum. Het was vroeger het Burggravenkasteel en werd omgebouwd tot een grote hoeve. Van 1860 tot 1910 werd ze uitgebaat door Lod. Smedts-Eeckelaers. De gebouwen staan er nog maar de velden en weiden staan nu vol kanadabomen. Deze werden aangeplant door de «Union Allumetiere» van Ninove. Het is meermaals van eigenaar veranderd. Het noemt nu Hof van Scheyvaert. Nu is heel de omtrek onteigend (200 ha) en is wijd en zijd bekend als Het Broek van Blaasveld.

In 1820 waren er in Blaasveld nog 120 landbouwers ; in 1914 waren het er nog 80 ; in 1972 waren het er nog 10.

De hofsteden hadden vroeger elk 5 à 6 ha landbouwgrond. Dit alles is nu verdwenen door verbrokkeling der gronden voor familieleden. We kennen heden nog drie herenhoeven, de de huidige kastelen Bel Air en Den Berg (Riva), en het hof Van Breedam.

De kasteelheren hadden ook een hovenier, de laatste hovenier op Bel Air was Antoon Cauwenbergh, zijn broer Andreas was op het kasteel Den Berg in dienst. Ze hadden zelf een kleine uitbating van groenten welke zij aan de geburen of op de markt te Willebroek verkochten. Ze werkten 4 dagen op het kasteel en verdienden 2 fr. per dag (12 uur werken). Andreas, met zijn talrijk gezin, vroeg opslag. De heren zegden dat het niet mogelijk was, maar dat hij in 't vervolg maar 3 dagen moest komen werken voor zijn 8 fr.

WONINGBOUW DER LANDBOUWERS

De woningen waren meestal met lage muren van baksteen, houtwerk en leem, het dak gedekt met stro of riet. In 1725 werd de herberg Sint Huybrechts (nabij de kerk) verkocht en men melde opzettelijk «een stenen huis», een bewijs dat het een uitzonderlijk geval was.

Teelt onder glas nam de jongste jaren ook uitbreiding.

De woningen kan men rangschikken als volgt :

1. Eéncellighuis
2. Lang huis
3. Lang gevelhuis met losse schuur
4. Hoeve in kwadraatplan.

Eéncellighuis : een woonkamer met grote open schouw, één of meer alkoven als slaapstee. Soms een kleine kelder met kelderkamer-tje. Het was de woning van de landbouwer-dagloner.

Lang huis : De woning van een koeboer (kossaard). De ingang gaf toegang tot een ruim vertrek met lemen vloer. Hier stond het allaam en het meel. Daarachter de woonkamer, bevloerd met rode plaveiën. Verdere inrichting als bij het eéncellig huis. Meestal nog een kamer waarin zich de bakoven bevond.

Lang gevelhuis : het was de woning van de karboer, zelfde inrichting als bij de kossaard maar ruimer. Enkele stappen verder stond de graanschuur. De achtergevel hiervan was soms maar 1,5 à 2 m hoog.

Kwadraat of binnenhoeve : in 't midden lag de mestput. Een grote stal voor paarden en runderen. Verdere inrichting als bij de koeboer. De schuur stond aan de overzijde van het woonhuis. Hieraan was gewoonlijk een open ahang waarin groot alaam, karren, eg, enz. geborgen werden. Sommige hoeven waren omringd met een brede gracht (bv. Spaans kasteel te Tisselt). Bij oude hoeven te Heffen en te Leest zien we nog enkele overblijfselen van die oude grachten. Bij een bezoek aan Bokrijk vind men typen van zulke oude boerenhoven. Het kwadraat gebouw van de familie Van Breedam (uit de 17e eeuw) is gebleven in zijn oorspronkelijke vorm. Alleen de graanschuur is verdwenen (1925). In hun hof stond vroeger de galg.

Een oude hoeve van kossaard De Roy-Smets heeft in Blaasveld gestaan tot 1953, de nieuwe eigenaar Frans Ring heeft deze afgebroken en een landhuis in de plaats gezet. Bij het afbreken vonden ze een eiken balk waarin het jaartal 1625 gekerfd was. Dit boerenhuis werd door schilders van binnen- en buitenland meermaals op doek gebracht. In de 18e en bijzonder in de 19e eeuw werden vele oude huizen afgebroken en vervangen door stenen gebouwen, de stro-daken moesten plaats maken voor het pannendak.

LANDBOUW EN HUISNIJVERHEID TE BLAASVELD

Tot in 1870 was de uitbating bij onze boeren het winnen van koolzaad (sloren gewoonlijk genoemd, ook tijdens de oorlogsjaren 40-45, de olie werd omgevormd tot vetstoffen). Als graan-gewassen kenden we boekweit, rogge, gerst, haver en tarwe. Ook vlas en wat kemp. Dit laatste was zeer geschikt om bindzelen te maken, de stekken werden gekloven tot solferstekken. Kempzaad is nu algemeen in gebruik bij de hengelaars in zoet water.

Op 29-8-1859 borrelde voor het eerst, uit een geboorde put, petroleum op in de Verenigde Staten. In 1862 loste men reeds 36.000 vaten petroleum in de haven van Antwerpen. De smout-lampen en de vetkaarsen verdwenen grotendeels en maakten plaats voor petroleum lantaarnen en -lampen. Het meesterstuk op dit gebied was de hanglamp die «Lampe Belge» werd genoemd, te Blaasveld werd de eerste lampe belge in gebruik genomen in 1890 in de herberg van Eg. De Backer.

Nu verminderde het winnen van koolzaad, het vlas bleef bestaan. Elk gezin had een spinnewiel en linnen werd in elke boerderij vervaardigd. Enkele handwevers hadden ook veel werk. De laatste handwever te Blaasveld was Peer Van Moer († 1875), hij woonde op de kleine heide. De huisnijverheid voor weefsel nam een grote uitbreiding na 1806, toen Napoleon de havens van Frankrijk en België blokkeerde voor de Engelse schepen. Nu de Engelse mededingingschap uitgeschakeld was hadden de Belgische weefsels grote afzet naar Frankrijk. Van huis tot huis werd in de wintermaanden (want in maart, moesten de spinnewielen uit den haard, was de spreuk) garen gesponnen, hetwelk aan de wevers werd afgeleverd. Deze brachten hun waar op de markt te Mechelen. Tot 1830 bleef de vlasnijverheid bloeiend en lonend. Door de opkomst van de mechanische weefgetouwen vielen de wevers gedeeltelijk werkloos, hun loon viel van 2 fr. tot 0,5 fr. per dag. De invoer van katoen uit vreemde landen bracht de laatste slag toe aan de handwevers.

De vlasnijverheid bleef, maar in mindere mate, bestaan. De grote boeren verkochten in juni hun vlas op struik aan kleine landbouwers en metsers. Deze bewerkten dan tijdens de wintermaanden dit vlas. Het vlas werd verkocht per steen (3 kg) aan X stuivers de steen. Koetsers van Tisselt kwamen hier het vlas opkopen en zij verkochten het verder, meestal aan Engelse kooplieden, dewelke met gouden muntstukken betaalden. Tisselt was het centrum der vlasnijverheid in Klein Brabant, tot in 1860 was er te Tisselt een jaarmarkt van vlas.

Vanaf 1890 verminderden de prijzen met het gevolg dat er steeds minder vlas verbouwd werd. Nochtans trof men in 1910 te Blaasveld nog enkele vlasakkers aan. Het schijnt dat Dor Van de Vondel en De Prins (den Benter) alhier de laatste vlasboeren waren.

Vanaf 1900 kwamen de aardappelen fel in gebruik, bijzonder de vroege soort tenen of keikens genoemd, gezien hun lange platte vorm. Ze waren zeer vroeg en lieten een nateelt toe. De graangewassen, bijzonder de ombergerst namen uitbreiding. Deze soort werd geleverd aan de brouwerijen. Jaarlijks werd de gerst geleverd te Heffen, op de Zenne lag dan een kleine boot dewelke de gerst aan de brouwerijen afleverde.

De veestapel ging snel vooruit dank zij de melkerij te Blaasveld, welke in 1907 opgericht werd in de Bezelaarstraat.

LANDELIJK LEVEN EN KLEDING

Als men 's zondags een bezoek bracht bij een kossaard of paardenboer vond men het onmisbaar strobusseltje voor de buitendeur. De boer had een fluwelen klak of een hoge zwarte pet (faas) en witte gesteven hemdsboorden. Zwart laken was de overige kledij. Een blauwe lijnwaden kiel verving meestal de frak, vooral in de week en dan werden de hemdsboorden vervangen door een geruite zakdoek. De blauwkie-len vochten in 1830 te Brussel tegen de Hollanders. De veekooplieden droegen nog voor 1914 een blauwe kiel als zij op hun ronde waren om bij de boeren vee te kopen.

In feestkledij droeg de landman een korte broek met zilveren knie- en schoengespén. De vrouw was getooid met een kanten vleugelmuts waarbij de lange gouden oorslingers wondermooi pasten. Gedurende de winter droeg ze een kapmantel (mantille) en tijdens de zomer een baaien halsdoek. Het hout- of turfvuur werd aan-geblazen met een blinkende blaaspijp. Turf werd voor het eerst gestoken in 1725, zo ontstonden de vijvers van het broek. Op de grote schoorsteenmantel stonden helderglanzende tinnen schotels, geschilderde borden en gleiswerk. Het nette geplooid schouwkleed was vastge-maakt op de brede schouwplaat (zie Bokrijk).

In de schouwen werden de hespen gerookt en waren er meerdere sterke haken om ketels en ander kookgerief aan op te hangen. In Blaasveld werd de eerste stoof met kolen als brandstof in gebruik genomen door Franciscus Van Moer op de kleine heide en dit in het jaar 1825.

De smoosbank langsheen de ganse keukenmuur werd opgebouwd met kleine bakstenen, ze was nagenoeg 50 cm hoog en met een bijzondere rode verf beschilderd. Op de moosbank stond de witgeschuurde boterstand, deze vertoonde op de bovenzijde de verkorte naam van J. Cr. (IHS), deze was aangebracht met koperen kopnageltjes. Daarnaast stond het melkgerief en op de witte houten latten pronkte een stel koperwerk als ketel melkstopen, enz. In de woonplaats stond gewoonlijk een schapraai voor eetwaren en een sterke eiken kleerkast. Ook zag men bij velen een hangklok met zware gewichten aan koperen kettingen. Het kruisbeeld op de ereplaats ontbrak nergens. De tafel, groot en sterk, was door een stel zware stoelen omringd, op de tafel stond altijd een glazen vliegevangert met het suikerklontje om de lastige gasten te lokken. Heiligenprentjes en vlaggetjes van O.L.V. van Hanswijk en Scherpenheuvel versierden de woonkamer die wekelijks geschuurd werd. Wanneer na 1850 de Leuvense stoof de open haard kwam vervangen, strooide de huisvrouw rond de stoof schone figuren en tekeningen met wit zand. Deze waren de bakermat van de nu wereldberoemde zandtapijten van Hekelgem. In sommige streken strooide men ook wit zand voor de deur, dit was het teken dat de dochter(s) gaarne een kennismaking wensten.

SLOTBESCHOUWING

Sedert de laatste eeuw heeft de huishouding der landbouwers grote veranderingen ondergaan, van het patriarchaal leven van weleer is nagenoeg niets overgebleven. De boerenstand heeft, én de levenswijze én de gebruiken van de burgerstand aangenomen.

Jan De Wit

Geraadpleegde bronnen

- Geschiedenis van Blaasveld van L. Van Baelen
- Histoire des environs de Bruxelles par A. Wouters
- Geschiedenis van België
- Economische geschiedenis van België van J. Van Houte
- Geschiedenis van de landbouw in België van Ir. P. Lindemans
- Arnold de Brabander en de eerste Berthouts door E.H. Goetstouwers
- Huisraad en Vlaamse Volkskunde door Dr. J. Weyns

EEN BROK GESCHIEDENIS OVER WILLEBROEK- JAARMARKT

HOE EN WANNEER IS WILLEBROEK-JAARMARKT ONTSTAAN ?

In zitting van 25 mei 1849 besloot de toenmalige gemeenteraad onder het bestuur van burgemeester H. Van Berchem over te gaan tot de :

«inrichting van een jaarlijksche foor, een vee- en paardenmarkt en daarbij de verkoop van landbouwgereedschap. Dit alles mits de goedkeuring van het Provinciaal Bestuur van Antwerpen».

Deze jaarmarkt was bedoeld als :

«eene samenkomst op eenen welbepaalde daghe ende plaets van eenighe boeren, ambachts- en kooplieden, welke dan hunne beesten ende waeren zouden te koop stellen voor eenieder».

Willebroek was indertijd uitsluitend een landbouwgemeente met 3.060 inwoners.

Als datum voor de jaarmarkt werd verkozen de laatste maandag van oktober ; reden daartoe werd opgegeven : dat rond die tijd de landbouwers veel paarden vrij kregen, die dan werden gekocht niet alleen door de beurtschippers voor de lijntrekkers maar tevens door de brouwers.

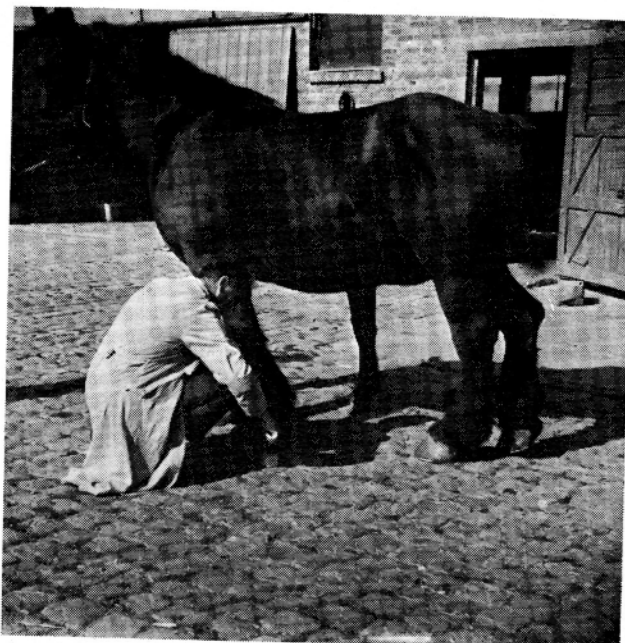
Talrijke inwoners van de omliggende gemeenten kwamen te Willebroek alsdan hun voorraad opdoen.

In 1851 bepaalde de gemeenteraad de plaatsen voor de verschillende dieren aldus :

- varkens in de Nokkestraat ;
- koeien in het dorp ;
- wedloop van paarden aan het sas tot aan de Kraag ;
- kuipen en boerengerief in de Nieuwstraat.

Toen werden ook volgende prijzen ingesteld :

- a) een zilveren medalje voor de koopman met de meeste paarden ;
- b) een zilveren medalje voor de koopman met de meeste koeien ;
- c) een zilveren medalje voor de koopman met de meeste varkens ;

Weer staat een paardenwedstrijd op de agenda...
Aan de opschik van hoeven, manen en staart
wordt steeds een bijzondere zorg besteed.

d) een rijtoom en een paar zilveren sporen voor de «paardenloop».

Gezien de grote bijval van de jaarmarkt toegeschreven aan de feesten en de grote toeloop van vreemdelingen, stemde de gemeenteraad in zitting van 10 oktober 1872 een toelage van 600 fr. om de jaarmarkt zo luisterrijk mogelijk te maken.

Op 4 september 1876 werd een feestcommissie samengesteld voor het opmaken van het programma van de jaarmarkt.

In 1877 stelde de raad een bedrag van 1.500 fr. ter beschikking voor het dekken der onkosten van de feestelijkheden.

De talrijke volksspelen tijdens de opeenvolgende jaarmarkten (zaklopen, bolspel voor de vrouwen, mastklimmen, kruip-in-kruip-uit, blinde ei slaan, blinde kruitwagen, met de duiven lopen door de mannen) en daarbij het lekkere bier van de vele plaatselijke brouwerijen brachten veel beweging en plezier in de gemeente. In haast alle herbergen kon men zich te goed doen aan boterhammen met mosselen of aan de traditionele «schep» (zijnde mals gestoofd en geurig gekruid paardevlees), waarbij een glas bier lekker smaakte.

In 1881 mochten «op de 3de dag van de jaarmarkt geen danspartijen meer plaats hebben, alhoewel kramen en barakken van 4 uur 's namiddags tot 10 uur 's avonds mochten openblijven.

De grote aantrekkelijkheid op de jaarmarktfeesten van 1882 was het opstijgen van de heer Glorieux met zijn ballon «Jupiter».

In 1883 werd het feestprogramma aldus gewijzigd :

De medaljes werden afgeschaft en de waarde daarvan in geld bij de prijzen gevoegd ;

het bengals vuur werd vervangen door vroegere volksspelen ;

de grote aantrekkelijkheid — het opstijgen van de ballon — werd door een ander merkwaardig gedeelte vervangen ;

herbergen en danszalen moeten op zondag en maandag van de jaarmarkt te middernacht sluiten.

Uit «De Gazet van Willebroek» van 16 oktober 1887 nemen wij over :

«Toekomende Zondag beginnen de feesten ter gelegenheid onzer vermaarde jaarmarkt. Dezelve belooft zeer schitterend te zijn. Vele barakken en kramen zijn reeds toegekomen op de Marktplaats, Sasplein, in de Nieuwstraat en Dorpstraat en is men aan het opstellen. Alles is letterlijk volzet. Onder deze zal een groote cirk een eerste plaats bekleeden. Een molen samengesteld uit twee rijen luchtballen, 's avonds verlicht met electrisch licht, zal mede eene der grootste aantrekkelijkheden zijn. Evenals op vorige kermismissen zullen treinen voor de heen- en terugreis van de kermisgasten zorgen».

Wij laten hier het programma van de jaarmarktfeesten 1887 volgen :

PROGRAMMA VAN DE JAARMARKT VAN 1887

Zondag 30 October.

Aankondiging der feesten door grof geschut.

Om 10 ure voormiddag :

Plechtige uitdeeling der onderscheidingen door het Staatsbestuur toegekend aan inwoners der gemeente door daden van moed en zelfopoffering.

Om 11 ure voormiddag :

Morgenwandeling door de muziekmaatschappij St.-Cecilia langs de voornaamste straten van de gemeente, onder het uitvoeren van muziekstukjes.

Om 1 ure namiddag :

Groote en voordelige schieting op de Wip, gegeven door de St.-Niklaasgilde ; 300 franken vooruit ; inschrijvingen van 11 1/2 tot 12 1/2 ure om onmiddellijk daarna te beginnen.

Grootten prijskamp met den handboog op de Doelen, door de maatschappij «Vooruit».

Eierkoers met gerij op 2 wielen op de Mechelsche Steenweg. Prijzen : 1ste 25 fr. ; 2de 20 fr. ; 3de 15 fr. ; 4de 10 fr. ; 5de 5 fr. De inleg is bepaald op 1 fr. Inschrijvingen bij Johannes Scheltjens tot 2 ure juist. De paarden moeten in volle draf gevoerd worden ; de medekampers die tijdens den loop hunne paarden op stap of verminderden draf doen gaan, zullen uit den prijskamp gesloten worden.

De Commissie zal onwederroepelijk beslissen over alle geschillen die zouden kunnen ontstaan.

Volksspelen :

Ten 1 1/2 ure namiddag : op de Westdijk : Wit en Zwart ; inschrijving bij Petrus Maes.

Ten 4 ure namiddag : In de Statiestraat : De

Ten 4 ure namiddag : In de Statiestraat : De blinde kruiwagen ; inschrijving bij Henri Mertens Nokkestraat.

Met deze spelen zullen er schoone prijzen te winnen zijn.

Maandag 31 October.

Jaarmarkt : Te koopstelling van Paarden, Vee en Akkerbouwgerieven.
Schoone Geldprijzen.

Paarden :

1. Aan de te koopsteller van den schoonsten Ruin, inlandsch ras, dienstig voor den landbouw en ten minste vier jaren oud : 1ste prijs : 20 fr. ; 2de 10 fr.
2. Aan den te koopsteller van den schoonsten Ruin dienstig tot den landbouw en dat minder dan vier jaar oud is : 1ste prijs : 15 fr. ; 2de : 7,50 fr.
3. Aan den te koopsteller van het schoonste hengstveulen, dienstig tot den landbouw en dat minder dan drie jaren oud is : 1ste prijs : 15 fr. ; 2de : 7,50 fr.
4. Aan den te koopsteller van de schoonste zware kweekmerrie, inlandsch ras en ten minste drie jaren oud : 1ste prijs : 25 fr. ; 2de : 15 fr. ; 3de : 7,50 fr.
5. Aan den te koopsteller van het schoonste merrieveulen, dienstig tot den landbouw en dat minder dan drie jaren oud is : 1ste prijs : 25 fr. ; 2de : 7,50 fr.

Hoornvee :

1. Aan den te koopsteller van den schoonsten teeltstier. Prijs 20 fr.
2. Aan den te koopsteller van de schoonste melkkoe met ten minste 6 tanden : 1ste prijs : 20 fr. ; 2de : 10 fr.
3. Aan den te koopsteller van de schoonste veerse met ten hoogste 4 tanden : 1ste prijs : 15 fr. ; 2de : 7,50 fr.

De Commissie met het keuren gelast, zal bijstaan zijn door twee veeartsen vreemd aan de gemeente. Zij zal zonder beroep beslissen met meerderheid van stemmen. Zij zal oordelen nopens alle geschillen die er zouden kunnen oprijzen betreffende de toepassing van het tegenwoordig besluit. Deze Commissie zal zich juist ten 9 1/2 ure op de Veemarkt bevinden.

De uitreiking der prijzen zal plaats hebben ten Gemeentehuize, ten 12 ure 's middags.

De Varkensmarkt zal plaats hebben op de Veert.

Volksspelen :

1. In de namiddag tweede schieting op de Vogelroede. Vooruit : 300 fr.
2. Arabische haspel om 3 ure namiddag in de Fabriekstraat.
3. Afrikaansche keefloop om 3 1/2 ure aan Petrus De Visscher.
4. Mastklimmen om 2 1/2 ure namiddag in de Nonnenvijverstraat.
5. Pruijbijten om 3 ure namiddag in den Allée Verte.
6. Kruip-in, kruip-uit om 3 1/2 ure aan de Statieplein.

Met deze spelen zullen er schone prijzen te winnen zijn.

Muzikaal Avondfeest :

Om 6 1/2 ure juist zal de harmonie van de Papierfabriek eenen fakkeltocht door de voornaamste straten der Gemeente met bengalsche toortsen doen.

Prachtig Vuurwerk in de Statiestraat om 8 ure juist.

Bals in de schoone en ruime zalen : Casino, Eldorado, Buda, Lion Belge, Rotterdam, Au Pont de Portugal, enz.

Er zal geen staangeld geëist worden. Bijzondere treinen op Zondag 30 en Maandag 31 October.

De vreemdelingen zullen alle gemak en bescherming vanwege de gemeenteoverheden genieten.

Aldus besloten in zitting des Gemeenteraads den 18 September 1887 ;

Bij bevel : De Secretaris, De Burgemeester,
Ch. Boex (*) L. De Naeyer

(*) Ch. Boex was onderwijzer aan de gemengde school te Klein-Willebroek van 1870 tot 1885 ; gemeentesecretaris van 1885 tot aan zijn dood in 1904.

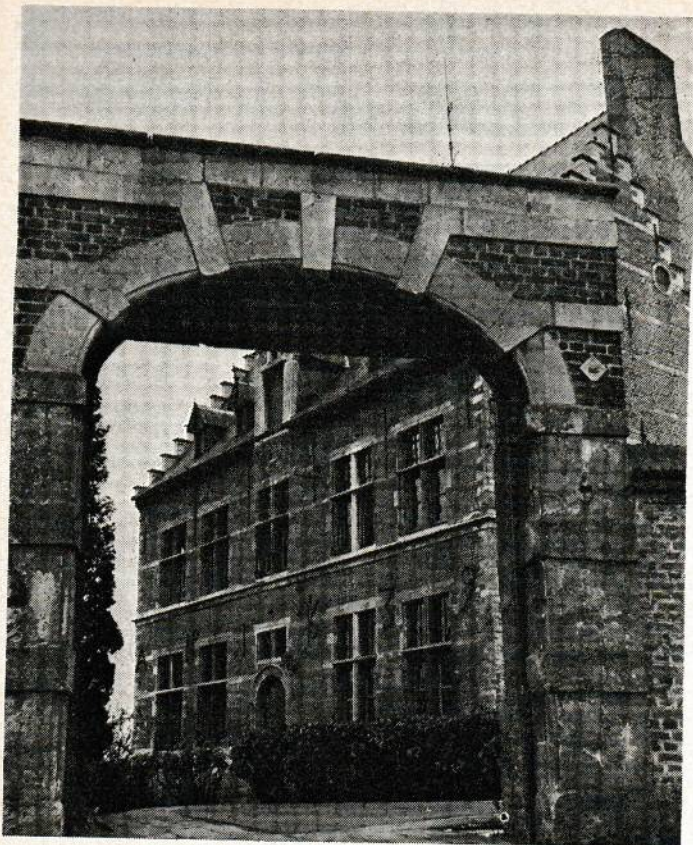
Over het verloop van de jaarmarkt van 1887 schreef «De Gazet van Willebroek» op 6 november :

«Het buitengewoon slecht weder dat wij den dag onzer jaarmarkt gehad hebben, heeft het welgelukken der feesten grootelijksch benadeeld. Niettemin was er in den namiddag veel volk en de feesten van 's avonds hebben kunnen plaats grijpen. De hevige storm die in onze omstreken verleden Zondag zo fel gewoed heeft, bracht hier merkelijke schade toe aan de kramers. Hier werden door den hevigen wind de zeilen der barakken aan flarden gescheurd, ginder was het onmogelijk de genomen uitstallingen te doen en was men verplicht de kramen met schoren en kabels tegen den storm te vrijwaren. In één woord het uitzicht der Markt was tristig. Er zijn kramers gevonden wier winkelraam zodanig gehavend was dat zij met de jaarmarkt niet hebben kunnen opendoen en derhalve zeer aanzienlijke schade hebben geleden. De eierkoers met rijtuigen op twee wielen welke om 2 ure moest plaats hebben is tot heden, Zondag, verschoven geworden. Inschrijving tot 2 1/2 ure namiddag voor dien prijskamp bij J.B. Scheltjens over de brug op het Sas».

Het is echter een feit, dat de laatste jaren tal van traditionele feesten en kermissen hun bekoring op de jongere generatie sterk zien verminderen. De tijdsomstandigheden, de nieuwe levenswijze, de moderne gemakkelijkheden zijn daarvan grotendeels de oorzaak.

De Willebroekse jaarmarkt heeft het reeds 5 generaties kunnen volhouden, dank zij de financiële steun van de opvolgende gemeentebesturen en de flinke medewerkers, die zich immer inspanden, zowel voor de inrichting als voor het verloop.

T. De Herdt

De Pastorie te Ramsdonk Historisch Monument

Geklasseerde pastorie (opgetrokken in 1639).
Een enig mooi poortje «wenkt» U naar de ingang

In het «Erfgoednummers» ('t Vaartland - 3e jaargang - nr 2) werd een beknopte bijdrage over Ramsdonk opgenomen.

We maakten de lezer er attent op dat dit waar idyllisch, landelijk dorpje, dat tussen haakjes gezegd eerstdaags bij het aangrenzende Kapelle-op-den-Bos gevoegd wordt, naast een historisch «kasteeel van Houtem» zich mag verheugen over het bezit van een mooie pastorie, die een echte parel vertegenwoordigt. Ze draagt het kenmerk van abdijgebouw, en dit in de stijl die de bezoeker en belangstellende terugplaatst in de eerste helft van de XVIIe eeuw.

Dat we in dit «Herfstnummers» dat stukje Ramsdonks «erfgoed» eens ruimer en meer in detail willen «aanbieden» ligt niet in het feit dat we hierbij geïnspireerd werden door onze liefde voor oude stenen of door een nostalgieke gehechtheid over het verleden. Hoegenaamd niet! We zijn de mening toegedaan dat een «diepere» kennisgeving zeker en vast onze geestelijke horizon zal verruimen... en tenslotte onze gedachten een korte tijdsperiode zal verheffen boven de dagelijkse sleur...

In 1900 werd de pastorie, opgetrokken uit zandsteen, waarts achter de dorpskerk, opgenomen onder de historische monumenten, 3e Klasse, wat betekent dat deze eervolle klassificatie een onweerslegbare getuigenis is van een waardevol kunstbezit.

Tot bij de Franse Revolutie was ze eigendom van de Abdij van Grimbergen. Het is een origineel heind gebouw dat duidelijk zichtbaar is opgetrokken tijdens twee bouwcampagnes: het oudste deel in traditionele bak- en zandsteen, waar gevelankers (ANNO 1639) zijn ingewerkt.

In de omheiningmuur bevindt zich een kleine booginrijpoort, waarbij volgende inscripties «Anno MDCLXXXIII». Van het bouwjaar resten slechts de geringste zandstenen posten; de afdakende duinen latei (horizontale balk boven de deur) en de bovenbouw resulteren van een restauratie evenals een tweede toegangsdeurtje rechts naast de oostkant ook met oudere onderbouw.

't Is een dubbelhuis, samengesteld uit vier traveeën of vakken, dat afgedekt is met een leien zadeldak. 't Oudste deel is opgetrokken in baksteen met plint en speklagen van zandsteen. In de gerestaureerde delen werd arduin gebruikt. De rondboogdeur is omlijst met een opspiraal uitlopende druiplijst en bekroond met een bolkozijn. Langs de oostkant bemerkt men

een centraal dakkapel met trapgeveltje dat dateert uit de XVIIe eeuw. De vier kleinere dakkapelletjes zijn van latere datum, namelijk van 1897, jaar waarin gelijktijdig de mooie trapgevels hersteld werden.

De achtergevel dateert uit de XVIIIe eeuw en is voorzien van een Louis XV deur van arduin, geprofileerd spiegelboogbeloop met sleutel en druiplijst, deurwaaier en houten tussendorpel.

In het bijgebouw, ook karrehuis geheten, bedekt met een pannen zadeldak, werden in de voorgevel korbogen van gesinterde baksteen verwerkt; ook bevindt zich hierin een rechthoekig venster. In de achtergevel ervan is er een steekboogdeur aangebracht.

— «Over het «pastoreel huys» of pastorie is er, aldus baron Bernard de Meester in zijn «Geschiedenis van de Parochie Ramsdonck» voor het eerst sprake in het jaar 1565. In een nagelaten archief blijkt het dat het gebouw in zeer erbarmelijke toestand verkeert en totaal vervallen is. Tien jaar later werd ze haast volledig heropgebouwd. Tot grote ergernis en ontevredenheid van het volk gaf de Abt van Grimbergen in 1599 de toestemming het gebouw te slopen. Al de materialen werden verkocht aan een zekere Batens die ze gebruikte bij de oprichting van eenzelfde gebouw in Londerzeel.

De landdeken zag er zich toe verplicht, en dit op bevel van de aartsbisschop, rechtmatige klacht neer te leggen bij de Ontvanger van de Abdij. Na ellenlange pallabers werd uiteindelijk besloten een nieuwe pastorie op te richten zodra de godsdienstige troebelen (onderlinge strijd tussen Protestanten en katholieken) zouden zijn geluwd».

En steller vervolgt: «Inmiddels vond de pastoor, samen met zijn meid, een onderkomen in een geïmproviseerde woning, ingericht in een torengedebouw. De financiële lasten ervan werden gedekt door pastoor P. Van Loo. Hierbij kon hij rekenen op de steun van de kerkfabriek en de H. Geesttafel. Met de geldelijke hulp van zijn familie kon hij een nederige woning laten bouwen.

Abt Christoffel Outers (in deze functie aangesteld in 1616) gaf, toen de rust in 't land volledig was teruggekeerd de opdracht tot het bouwen van een nieuwe pastorie. In 1639 was ze voltooid. (Dit jaartal vinden we terug in de voorgevel: AN- 1639). De werken werden uitgevoerd onder de bekwame leiding en toezicht van Laurentius Outers, neef van de Abt.

In een verslag, opgesteld in 1642, wordt bijzonder de nadruk gelegd op de uitzonderlijke schoonheid van het geheel. Uitgevoerd in Brabantse Stijl, vertegenwoordigt het, met haar sierlijke indeling en haar mooie trapgevels, wer-

kelijk een juweel. De totale kostprijs ervan werd geraamd op 7.000 tot 8.000 gulden.

Tussen 1722 en 1725 liet pastoor Michaël Brems diverse verbouwingswerken uitvoeren, wyl met de toestemming van abt Augustin van Eeckhout (1716-1725) de pastorie vergroot werd.

De beweegredenen achterhalen waarom pastoor Brems deze verbouwingswerken liet uitvoeren zijn niet juist te achterhalen. Zeker en vast was het niet om eventueel een onderpastoor te huisvesten, daar een mede-pastoor slechts veel later aangesteld werd. Enkele tientallen jaren terug trof men op de zolder nog enige alken aan, wat er in zekere zin op wijst dat er vroeger, zoals dat ook het geval was te Nieuwenrode, studenten en ook wel gehandicapten onderdak vonden. In die periode werden er ook speciale bijgebouwen opgericht, die naar algemeen verondersteld wordt tot «tiendeschuren» werden gebruikt.

Onder het pastoorschap van Jan Blockx (pastoor van 1880 tot 1889) werden deze laatste gebouwen afgebroken. De vier esthetische bogen, uitgewerkt in blauwe steen, die eertijds het complex sierden werden weggenomen en jaren later verwerkt in de grot van Onze-Lieve-Vrouw-van-Lourdes, langs de Grotstraat.

In één der zalen van de pastorie bevindt zich een schilderij, op doek geborsteld. Ze stelt landelijke tonelen, waaronder één van Sint-Anne-Antwerpen, voor. Gedurende vele jaren was men onwetend van dit kunstwerk, daar het verstopt zat achter het behangpapier. 't Was wijlen pastoor Coudron (pastoor van 1889 tot 1914) die het ontdekte. Hij liet het restaureren. Bij de restauratiewerken stelde men vast dat het een kunstwerk betreft, toegeschreven aan een kunst schilder uit de XVIIIe eeuw.

Naast een merkwaardig houten Onze-Lieve-Vrouwbeeld (Mechels werk uit de XVIIIe eeuw: Maria houdt het kindje Jezus staande op de aardbol) is de pastorie ook in 't bezit van een kostbare oude kopij, Sint Martinus voorstellend. Het is naar de bekende schilderij van Antoon Van Dijck, dewelke toebehoort aan de kerk van Zaventem. In de beginjaren van de XXe eeuw lukte de gekende restaurateur M. Ed. Geelhand, het erg beschadigde doek, met veel deskundigheid en vakmanschap de kopij te herstellen. Voor 't ogenblik is ze weer erg beschadigd. In de ontvangstzaal bevindt zich eveneens een merkwaardige arduinen renaissance schouw, waarin een wandtapijt aangebracht werd (1,34 m x 0,54 m) en waarin de gekruisigde Kristus in afgebeeld is. Op de sterk gewelfde rechtstanden zijn wortelmotieven aangebracht. Verder nog enkele wandtapijten, die echter tamelijk erg beschadigd zijn en veel barsten vertonen.

- Onder de voornaamste vernoemen we :
- a) De Schelde met boten en Onze-Lieve-Vrouwetoren van Antwerpen en zeer expressieve personages.
 - b) Een wandtapijt met drie bootjes en vissers.
 - c) Een wandtapijt met koe.
 - d) Een wandtapijt met 7 schapen.
 - e) Een wandtapijt met visserstoneel.
 - f) Een wandtapijt waarop wolken figureren.

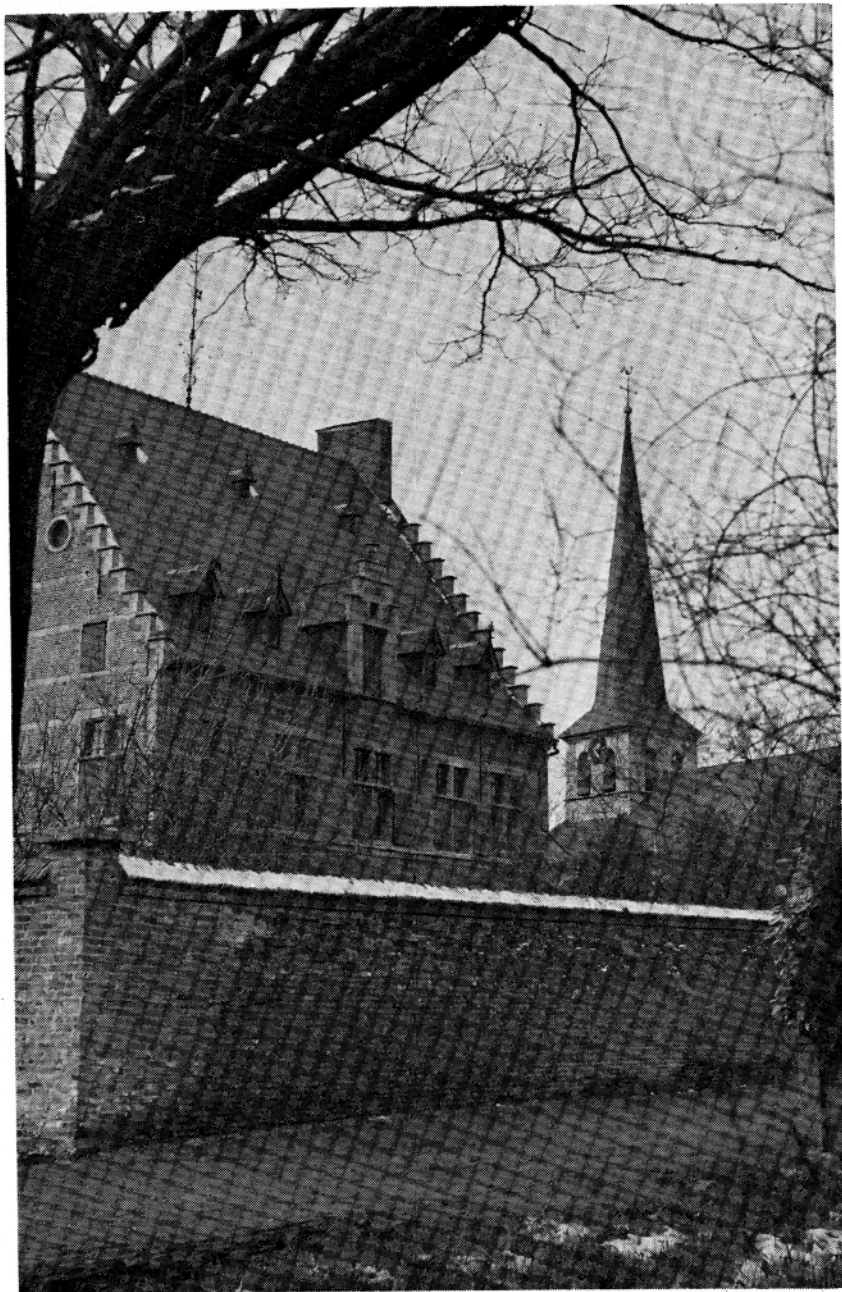
't Was ook onder pastoor Coudron dat het gebouw totaal «heropgefrist» werd. Ook liet hij de

onderscheidene kalklagen die op de buitenmuren waren aangebracht volledig weggappen, zodat het gebouw in zekere zin in zijn oorspronkelijke toestand werd «herschapen».

Bij het kleine kunstvolle ingangspoortje dat toegang geeft tot de pastorie leest men volgende inscripties :

A N N O
M.D.C. L.X.X.X.I.I.I.I.

H. Van de Ven

«Geklasseerde pastorie», opgetrokken haast in de schaduw van de Sint-Martinuskerk.

Wat een mooi geheel !

Het Wielsmeer

Dr. phil. Eduard SAERENS

TER INLEIDING

In Ruisbroek langs het kanaal kennen we wel de aanlegplaats van de yachtjes : de Wiel. De herinneringen over het «Wielsmeers» nemen ons mee naar de tijd toen dit deel van de vaart nog niet gegraven was (rond 1904) en de wiel een meer vormde langs de Rupel. Zoals veel andere wielen was het ook een «aandenken» aan de talrijke overstromingen die onze streek teisterden. Edward Saerens is de broer van Meester Frans, bestuurder van de gemeenteschool. Als jong kadetje nam hij deel aan de eerste wereldoorlog en werd gewond naar Engeland overgebracht. Hij studeerde later in Engeland en Amerika en belandde in Denemarken waar hij bleef wonen.

Voor enkele jaren schreef hij, meer voor zichzelf en zijn familie, herinneringen neer over zijn geboortestreek, onder de titel «Schaeggehaet». Oorspronkelijk in het Deens geschreven heeft hij voor ons dit deeltje in het Nederlands omgezet, waarvoor we hem dan ook dankbaar zijn.

Flor Segers.

Een zomer, het was tijdens de grote vakantie, konden we onze vakantie niet doorbrengen op de hoeve van de familie, daarom besloten mijn broer Alfons en ik uit vissen te gaan op het grote Wielsmeer nabij de Rupel. Het was een klein uur gaans tot aan het meer en wij wilden er aankomen voor zonsopgang, zodat wij verplicht waren reeds thuis te vertrekken in de donkere nacht. Vis laat zich het makkelijkst vangen in de vroege morgen, en het ontwaken van de natuur is telkens een grote belevenis.

Er lag een zweem van avontuur over deze morgentochten. Halfslapend nog verlieten wij het ouderlijk huis met de boterhammetjes en het visgerei onder de arm ; maar de koude nacht en al wat we zagen en meer nog al die eigenaardige, vreemde geluiden die de ontwakende natuur tot onze oren bracht, scherpten onze gewaarwordingen tot het uiterste. Het moeilijkste was altijd de lange lindelaan door te gaan, waar aan beide kanten het geheimzinnige moeras ons 's nachts bedreigde en ons overdag lokte.

Toen wij met de sterrenhemel boven ons doorheen de gevreesde laan gingen, was het alsof wij doorheen een kerk liepen, waar de oude knoestige bomen in het licht van de sterren veranderden in zuilen, en waar de onbekende stilte aanzette tot een stil gebed. Het beekje, dat de laan kruiste, kronkelde zich als een lichtende draad doorheen het moeras. Hier en daar werd de draad afgebroken door een wazige nachtsluiser, die zich geheimzinnig dansend over het water bewoog. Een lichte nevel sidderde en beefde over het moeras in de heldere, koude nacht, die langzaam verdween in de zachte morgenschemering. Af en toe stonden we stil en luisterden naar de adem van het moeras, verder gaan durfden we niet, tenzij wij een geluid uit het bos of het dorp hoorden, misschien van een vogel of een kerkklok, wiens zilveren klank lang bleef hangen in de bomen. We werden dikwijls bang en riepen mekaar toe. Wanneer het uur boven op de kerktoren sloeg, voelden we ons meer onbevangen en niet langer eenzaam.

We haastten ons vlug voorbij de oude knoestige lindebomen, waar zich achter iedere stam iets verborg, iets dat we niet zagen, maar we voelden dat het er was en het was een opluchting wanneer we uiteindelijk de schoolgebouwen en de eerste huizenrijen zagen.

Nabij de kerk begon het te dagen in het oosten. Vlug liepen we voorbij het kerkhof met zijn vele spoken, maar daarvoor waren we niet bang.

Tussen de kerk en de Rupel ligt de zeer oude wijk «Achter de Kerk». De mensen die hier wonen zijn een beetje vreemd, zij worden gedeeltelijk door de openbare onderstand geholpen en voor de rest voeden zij zich met alle mogelijke handelsbezigheden op de Schelde en de Rupel. Hun half-ingezakte huisjes waren in de loop der tijden reeds dikwijls overstroomd. Maar zij hadden zich neergezet in het laagste gedeelte van de Polders, naast de stroom, hun voedingsweg, niettegenstaande zij op het droge konden wonen een halfuurtje daar vandaan.

De plaats werd nog steeds met haar oude naam «Hellegat» genoemd en was de eerste plaats van het dorp die ooit werd bewoond. Het oude Hellegat werd bijna geheel weggespoeld tengevolge de vele dijkbreuken in de 16de en 17de eeuw.

En zo werd het Wielsmeer geboren ; tijdens de vreselijke orkaan van 16 januari 1682 stroomde het water van de Rupel over de dijk bij het Hellegat en verwoestte het ganse dorp. De springvloed van 2 maart 1820 spoelde de dijk opnieuw weg op dezelfde plaats en het Wielsmeer werd dubbel zo groot, meer dan twee ha en bijna 10 meter diep.

Toen we eindelijk bij het meer aankwamen, werd de hemel licht en vredig, spreidde zich het morgenrood uit zich spiegelend in het steeds helderder wordende meer. Terwijl mijn broer het visgerei klaarmaakte lag ik op zulke dagen liefst tussen de biezen op mijn rug, stil dromend, dronkenwordend van de morgenschemering waar hoog in de hemel het kleurenspeel vervaagde terwijl de zon steeds klaarder doorbrak en zich stilaan schitterend in al haar kleurenpracht boven het water spiegelde. Gespannen luisterde ik naar de vele geluiden in de ontwakende natuur rond en op het meer, het springen van de zilverwitte vis en het pletsen van de vogels hier en daar; ik luisterde in de stilte naar het zacht ruisende riet en het zacht sidderende loof.

De zon rees op, de dunne hemelslierten werden doorbroken, het sterke licht dreef ze uit mekaar en blauwe diepten gaapten over de aarde heen. De dauw viel neer en de ramen in het veerhuis schoten vol vuur; de weerhaan van een nabije boerderij fonkelde, langzaam nam de zon bezit van het land en overgoot het vanuit een hoge blauwe hemel.

Vliegen, bijen en kevers ontwaakten en gonsden rondom onze oren. In de verte hoorden we een haan kraaien en een ezel balken als een verroeste waterpomp.

Een gevoel van vreugde en geluk overweldigde ons, en we lachten bij de minste kleinigheid.

De aarde was zo mooi, zo rijk in deze vroege morgenstond. De geur van de heldere, blauwe lucht was pittig en wezetten onze longen open om van deze rijkdom te genieten. Hier hield de natuur niets voor ons verborgen en wou men van zijn overvloed genieten, dan nam men deze enkel uit de lucht; de natuur was zacht als een kind en goed zoals een moeder, en wat hij geeft dringt diep in je ziel en je lichaam door. Zijn geheimzinnigheid is zijn drang naar eeuwige vernieuwing naar iets beters, iets wat we moeilijk kunnen begrijpen.

Wat een belevenis was het niet de vislijn over het spiegelgladde water te werpen en de frisse morgenlucht in te ademen, het land te zien en de boorden van het meer, die zich steeds duidelijker aftekende in de ontwakende natuur, waar de zon zich roskamde in de nevel, terwijl men in de verte de heldere klokkenklanken hoorde, die de gelovigen naar de morgenmis opriepen.

Van overal weerklonk het vogelgezag en vanuit de hoge bomen dwarrelden de mooiste klanken, naar beneden en verspreidden zich in een vreugdegloed over de mooie, onberoerde natuur.

Wij dronken koffie en aten de lekkere boterhammen met moeders zelfgemaakte jam er op.

De zon werd machtiger, en nu ontstond een nieuwe heerlijkheid, waar de verre, witte nevel langzaam veranderde in een zilverblauwe hemelse kleur en zich uitspreidde over het water met zijn geelachtig zomergroen langs de zijkanten van het meer.

Overal ontstond een vermenging van bruine, grijze en groene kleuren. Men kon de morgenbries horen ritselen in het riet, waar de dauwdruppels nog schitterden als diamanten. In zijn vreugde nipte mijn broer aan deze waterparels en zei dat ze naar de hemel smaakten.

Overal strekte zich een milde natuur uit, die het beste van zichzelf gaf: planten, bloemen, bomen, kleuren in alle schakeringen, honinggeur in de lucht en al dat levende in de prachtige en overdadige natuur, waar de ene knop genoeg heeft gezien van het daglicht eer de andere reeds openbloeit. Wat zijn zending heeft volbracht, laat de plaats aan iets anders dat zal doorgaan en zichzelf hernieuwen.

Hier stond men in de stille morgenstond voor de eeuwigheid, waar' de natuur, als een moeder zijn overvloed van liefde en zorg uitstrooit op alle levende wezens, die er naar streven hun eigen levensvorm voort te zetten onder de best geëigende voorwaarden om zijn zending tot een einde te brengen. Bedenk, dat er in het koude water van het meer, in het groene gewas, de grauwe struiken en de hoge bomen, ja in de blauwe, heldere hemel zulke schatten van hartverheugende levensvormen zijn opgeborgen, die met een onweerstaanbare kracht om ons heen tuimelen.

Onze gedachten gingen dadelijk naar moeders lekkere koeken, die we met ons hadden, en waarin zoveel heerlijke dingen waren vermengd met de liefde voor het maken van de beste koeken ter wereld.

Af en toe haalden we een kleine spartelende zilverwitte vis op uit het meer en borgen hem op in een waterzakje, terwijl kleine witte wolkjes af en toe aan de hemel voorbij dreven.

Wanneer de zon hoog stond en men lag te luieren in de warmte, gooiden wij onze klederen af en met Gods genade over ons lichaam sprongen wij in het meer en doken en kwamen, schitterend van het water, boven om te ademen. Wij pletsten, zwommen, doken en rolden ons in het frisse water, dat glinsterde van de zon, wij sloegen golven zodat het jonge riet bewoog en wiegde aan de waterkant. Wanneer we ons genoeg verfrist voelden, trokken we stoeiend en lachend op, rood over het ganse lichaam, stralend van vreugde en van gezondheid.

In een tijd waarin de natuur alleen heerste, hadden de vele overstromingen in een korte tijd dit grote en diepe meer doen ontstaan, een woestijn nalatend, die met de jaren uitgroeide tot een wonderlijke wildernis en een natuurpracht. De grote moerassen die er omheen lagen strekten zich ver uit naar het zuiden toe, naar het eigenlijke grote Broek waar de wilde eend zich met haar jongen schuil hield.

De streek was een vogelparadijs met grote rust- en eetgebieden voor trekvogels en eenden, waar de rustverstoringe mens zich nooit vertoonde. Veel soorten vogels leefden daar beveiligd door een rijke plantengroei. Verder op waren er nog meer meren, maar die waren niet zo groot en zo diep. Moeder vertelde ons over een grote overstroming in het begin van haar huwelijk, toen het water tijdens een stormvloed steeg tot aan een merkteken dat nog altijd op het huis staat.

Vis vingen we niet veel, maar er waren zoveel andere dingen die ons interesseerden. Er was het pad tussen het riet en het hoge gras rond het meer en die gans nieuwe wereld die men ontdekte in het wilde moeras dat zich langs de dijk uitstreckte. Een bedrijvig vogelleven had deze door de mens verlaten plaats in bezit genomen en vloog sluipend in en uit het struikgewas.

Het was adembenemend op ontdekking te gaan in de onverstoorde wildernis, langzaam te gaan, stil en gespannen, met de ogen al dat geheimzinnige te vangen dat rondom ons gebeurde en te luisteren en te spieden naar het ongekende, dat zich verborg achter elke struik in het dichtbegroeide hoge gras.

Wij moesten voorzichtig zijn waar we de voet zetten, want de moerasgrond was gevaarlijk, en zo betekende in onze verbeelding elke tred een werkelijk gevaar, zodat ons hart in onze keel klopte telkens er iets bewoog.

Er was ook het veer over de brede stroom naar Niel, een landelijke gemeente met steenbakkerijen langsheen de lengte van de stroom. Uit de zwarte klei van de stroom werden er rode bakstenen gebakken, die door de schepen over het gans land werden vervoerd. De mensen van Ruisbroek werkten aan de overkant en elke dag trokken zij met de veerboot naar hun werkplaats.

Er waren ook jongens bij van mijn leeftijd die ik op school gekend had. Men trok reeds naar de fabriek op 10 jaar. Kinderen tussen 10 en 14 jaar werden zonder meer belast met het dragen van de zware steenvormen, klei en stenen. Hun ondervoedde, zwakke lichamen konden deze lasten niet dragen. En voor de rest van

hun leven liepen zij met een gekromde rug en hadden een slechte gezondheid. Dagelijks werd er 14 tot 16 uren gewerkt voor een belachelijk laag loon. Het was een vreselijke sociale toestand.

Het eigenaardige was echter wel, dat deze overigens ongelukkige kinderen zeer trots waren en pochten met de centen die zij verdienden. Ze keken met afgunstgemengde verachting op mij neer en wilden mij graag een afrossing geven om aldus hun meerderwaardigheid in woord en daad te bevestigen. Op een dag was het zo ver. In een geweldige razernijaanval sloeg ik één van hen op de grond, terwijl een andere een grote steen wierp die mij juist aan het hoofd raakte. Het lidteken zit er nog steeds. Het bloedde sterk. Ik liep met een bebloed aangezicht naar huis, waar ik een paar dagen in bed lag. Nochtans hield dit mij niet weg van het veer, want ik had besloten met om het even wie te vechten om mijn recht te verdedigen daar te zijn wanneer ik daar zin toe had.

Het meest boeiende was echter op de dijk in het gras te zitten en te kijken naar de vele zeil- en roeiboten die op en af de stroom voorbij gleden. Wanneer de schepen met volle zeilen gespannen door de wind stroomopwaarts drevén en in volle vaart de oever naderden, dan volgden de meest boeiende ogenblikken wanneer we konden zien en volgen hoe de schipper met vlugge hand het roer omzwaaide, de wind opnieuw in de zeilen opving en naar de andere zijde overwipte om in zig-zag stroomopwaarts te gaan. Dikwijls volgden wij mee langs de dijk om te zien hoelang de boot het uithield bij elke draai in de tegenstroming. Wanneer zij met de stroom voeren, konden we niet volgen.

De waterstand tussen ebbe en vloed wisselde van vier tot zes meter, wat zeer krachtige stromingen veroorzaakte. Bij laag waterstand gingen we pootje baden en liepen op de harde kleigrond, want het was prettig de watergetijden langs de waterkant te volgen. Het was ongehooflijk hoe vlug het water kon wegtrekken of stijgen, en het was een sport voor ons kinderen dat te volgen en van het ene kleine eilandje naar het andere te springen. Wij hebben het gewaagd tot aan de zandbank, wij hebben er geluierd, gespeeld, geproetst, gespoten, geroepen en geschreeuwd.

Af en toe wanneer de klok luidde aan de andere kant van de stroom, mochten we van de veerman overvaren met zijn roeiboot om de passagiers op te halen. De boot werd afgeduwd met een roeispaan en kreeg een goede vaart. Wanneer er geen stroming was en geen passagiers mochten we het ingewikkelde manoeuvre

met de roeispanten beproeven, maar er moest grotere kracht bij te pas komen dan deze die wij hadden.

De boot deed ook dienst als reddingsboot tijdens het stormweer. Om waren te vervoeren was er een soort vlot gemonteerd met een handzwengel, die gekoppeld was aan een kabel die was vastgemaakt aan beide oevers van de stroom. De veerman hanteerde de zwengel, terwijl hij zong en de boot ging langzaam vooruit. De veerman was een grote, krachtig gebouwde man, met een door wind en weer rood verweerd aangezicht. Hij had een vriendelijke gelaatsuitdrukking, maar was terzelfdertijd indrukwekkend met zijn strogele volbaard. Hij had altijd een goed woordje tijdens de overvaart. Hij hield van ons, kinderen, en had altijd tijd om ons te vertellen over schepen en over het leven van de schipper op de stroom, over het onweer en de storm, en wat het meest indruk op ons maakte was wanneer hij vertelde over de stormvloed, een noodlottige nacht, toen hij samen als kleine jongen met zijn vader over het overstromde land voer, voorbij de school en de kerk, om de mensen van de verdrinkingsdood te redden. De overstromingen begonnen bij de veerbedding, die tamelijk lager lag dan de dijken. De stormvloed die als een zwarte brullende watergolf kwam opzetten, opgezweept door een geweldige orkaan, stroomde over de veerplaats. Met een oorverdovende knal stortten de watermassa's neer over het Wielsmeer en de kracht was zo hevig dat het omringende moeras werd weggespoeld en de ganse moddermassa over het dorp werd uitgestort.

Vooraf de oude Hellegatwijk werd zwaar getroffen en bijna gans weggeveegd. Ik herinner mij het verhaal over een jonge man, die boven in een boom zat met zijn hondje in de armen. Toen zij werden gered waren zij vreselijk verkleumd.

De veerman was een gewetensvol en plichtbewust man. Hij had een paar guitige, goedige, klare ogen, die diep in hun kassen onder de blonde kuif lagen. Wanneer er zieken in het dorp waren, hield hij de wacht bij zijn boot om de dokter te kunnen halen aan de andere kant in Niel. Hij was dag en nacht op de been, in alle weer en wind. De mensen konden op hem rekenen en zij hielden van hem.

Wanneer de veerman, gekleed in een dikke, blauwe, wollen gebreide trui zich in beweging zette op weg naar zijn boot, trok hij altijd met dezelfde handbeweging zijn muts over een oog, beet op zijn pruim en spuwde een vette, bruine speekselmassa op de grond. Gedreven door de wind die in zijn brede broekspijpen rond zijn

lange benen speelde, sjokte hij verder in zijn grote houten klompen.

Zijn glimlach en de poëtische omgeving wekten bij andere mensen het goede. Zijn behulpzaamheid was spreekwoordelijk en hij had een uitzonderlijke manier om deze te tonen, maar zijn antwoorden waren gevat, want hij wist wat een lach was. Wanneer mensen naar hem toekwamen, verspreidde zijn brede glimlach zich over het ganse aangezicht als een zachte bries die over de oppervlakte van het water streelt. Mensen kwamen en gingen, en allen hadden ze hem iets te vertellen. Het was verbazingwekkend hoe vlug dingen die gebeurd waren zich mondeling verspreidden van de ene kant van het land naar de andere kant.

De kunst en de snelheid waarmede mededelingen werden overgebracht gebeurde volgens een sterk uitgewerkt systeem.

Om een beter uitzicht over de omgeving te hebben, klom ik soms ook in de hoogste bomen met een klimtouw.

Vanuit de top van een hoge boom had men een enig uitzicht. Van daaruit kon men de volle lengte van de Rupel zien. Schepen zeilden heen en weer. Het fraaie landschap was zo mooi van daarboven. De aarde hield haar grote schoot voor de blauwe hemel open, en de polder strekte zich in al zijn wilde schoonheid uit, maar langs de andere oever zag men een rand van steenbakkerijen langs de stroom en daarachter het vruchtbare akkerland. De kerktorens en de boerderijen waren van daaruit niet te tellen. Het meest spannende waren wel de windmolens wanneer hun wieken draaiden in de westenwind en de oude boerderijen omzoomd met bomen en groene landerijen, en de grote mooie heerlijkheid die zich in de verte verloor in het licht van de lucht.

Daarenboven in die hoge boom, waar de vogels zongen, kon ook ik uit volle borst zingen, of dromend uitkijken over die mooie wereld daar beneden en het prachtige licht dat er over voer. Duizend verschillende schakeringen van groen domineerden alle andere kleuren en vormden met hen een ware kleurensymfonie.

Er heerste een eigenaardige atmosfeer aan de overzetsteiger. Wij jongens, wij hielden van deze plaats waar we speelden en kleine steentjes gooiden over het schitterende watervlak, waar we keken naar het kloppende en boeiende leven op de stroom, en onze blikken zich verloren langs de kruinen van de hoge notebomen langsheen de dijk waar zij als het ware de hemel schenen te vegen om deze vrij van wolken te houden. De bomen bewogen zich heen en weer

in de krachtige westenwind die over het lage polderland voer. En er was ook zoveel te bekijken ; de vele steenbakkerijen met hun rokende schoorstenen aan de overzijde van de stroom. Soms vingen we zeer rare geluiden van daar op. Vaartuigen zeilden heen en weer naar en van de steenbakkerijen en brachten nog meer leven en spanning in het steeds afwisselend schouwspel.

Men vermoedde er een lucht van vreemde kusten, vreemde steden en landen, van volkeren die anders waren. En op een dag gebeurde het, een klein vaartuig legde aan. Aan het stuur stond een zwarte man met dikke lippen en witte tanden. Zijn ogen fonkelden zoals het licht in de nacht, en hij riep en schreeuwde in het lokaal vlaams dialect, maar dan zo luid dat zijn woorden de golven in het water deden opslaan.

Ik werd koud van schrik en durfde niet nader te komen. Nooit tevoren had ik een zwarte gezien. Hij grijsde, terwijl hij vloekte op de andere mannen in de boot en ons jongens naar de duivel wenste. Zij trokken naar de kroeg, waar zij het bont maakten.

Meestal was het rustig aan de aanlegsteiger. Tussen onze spelletjes door kon ik dromend kijken naar de schepen die voorbij voeren en volgde hen tot ze enkel nog stippen waren. Wanneer zij dan verdwenen achter de bocht van de stroom, was het alsof er iets verdwenen was, iets wat men miste. Dan voelde ik mij plots zo heel alleen en wilde andere schepen zien, wilde met hen mee zeilen, ver weg van zijn geboorteplaats, ver weg in de wijde wereld.

Het veerhuis was de ontmoetingsplaats voor de schippers, de vissers en de smokkelaars. Het was er netjes en zindelijk daarbinnen, maar niet zeer gezellig, er hing steeds een walmende lucht van bier en tabak. Op de rode tegels was er wit zand in keurige tekening gestrooid. De kachel blonk zwart met haar verchromde versierselen. Alles blonk. Rondom de plaats waren er houten banken, tafels en stoelen. Langs de wanden hingen er reclamepanelen voor genever, likeuren en bier, evenals een grote kaart van Canada.

Op dat ogenblik werd er immers een grote aktie gevoerd om de jonge mensen aan te sporen te emigreren naar Canada. De waardin had het altijd druk met het rangschikken van de glazen en de flessen achter de toonbank, ofwel zat ze ijverig te breien terwijl ze de gasten onderhield.

De meeste mensen die de herberg bezochten waren vreemden of een heel ander soort mensen dan dezen die ik kende in het dorp. Hun loopas was zo zwaar, als hun stem diep was.

De groeven in hun aangezichten vertelden over het harde leven op de rivieren. Wanneer zij spraken, gebruikten ze weinig woorden, wat ze zeiden werd echter met een glimlach gezegd, of er was enkel een beweging van de groeven in hun aangezicht. Hun schaarse opmerkingen waren vluchtig en goedaardig en getuigden voor hun grootmoedige inborst. Meestal spraken ze niet, maar staarden in de wijde wereld, die wereld van de vrije mens. Zich onderworpen aan de wetten en de orde van de samenleving was in strijd met de natuur voor deze rechtstreekse nakomelingen van jagers en vissers van de grote plas. Het recht zelf in zijn levenswijze te bepalen was een erfenis van hun voorvaderen, dat zij levend hielden van geslacht tot geslacht ; het zat hen werkelijk in het bloed.

Deze stilzwijgende riviermannen hadden hun eigen ongeschreven wetten, hun eigen bintnissen, hun eigen hortende taal, die indringend en machtig klonk. Een gezond, sterk volk dat slechts wenste zijn eigen heer te zijn.

Soms trok ik de kroeg binnen, kroop op een stoel in een hoek en luisterde en keek naar deze vreemdsoortige mensen die ik binnenbracht in de avonturen die ik thuis op de zolder las.

Mijn eerste wens was, veerman te worden. Vele jaren lang heb ik deze plaats opgezocht en beleefde er telkens iets nieuws en spannend. De getijden van de stroom waren als een kloppende ader die zich doorheen het landschap wrong met wisselende machtige stromingen. Zij waren de eeuwige polsslag van het leven, van geslacht tot geslacht, in vrede en strijd, in tijden die wisselen zoals ebbe en vloed en hun stemmel drukken op het menselijk bestaan dat gebonden is aan een vastbestemd lot waarvan niemand los komt.

Vanwaar komt toch al dat water vandaan, en waar loopt het heen ? De Schelde en de verre zee waren het einde van de wereld. Vandaar kwamen er grote rijen, lange, platte lichters, voortgesleept tegen de stroming in door een krachtige sleepboot. Deze platte vaartuigen haalden stenen op in de steenbakkerijen van Niel en Boom, of zij werden zelfs ver naar Brussel toe gesleept, door het Rupel-Brusselkanaal met zijn vele sluizen. Andere rijen schepen werden teruggesleept, hetzij leeg, hetzij geladen.

Verlangen kan geen teken van zwakheid zijn, het is eerder een teken van sterkte. Slechts sterke zielen kunnen verlangen. Verlangen in ons bestaan is de uitdrukking voor gevoelens om iets waarvan de vorm nog etherisch is en juist daarom nog mooi en begeerlijk is. Iets ondefinieerbaar, dat op zich laat wachten, maar

wiens bestaan ergens in de verte wordt aangevoeld, ergens in de toekomst en op een ogenblik waarop men nog deze gevoelens naar zijn eigen wensen en verbeelding kan vormen. Verlangens kunnen een drijvende kracht verbergen om te werken, te weten, te zoeken naar de grenzen van zijn eigen kunnen.

Wanneer het mooi weder was en de avond naderde, kon men zich onmogelijk van deze idyllische plaats in het hoge gras op de dijk, vanwaar men een prachtig gezicht had op de stroom en het dorp, losrukken.

Ver weg in het westen lag het bos. Honderden jaren van strijd tussen wind en water waren er voorbijgegaan om het te vormen. Reusachtige notenbomen ruisten in de wilde westenwind. De wilde eend broedde vreedzaam in het moeras. Langs de dijk groeide het hoge gras en struiken, waarin de vogels en kleine dieren hun nesten en woonplaatsen maakten in verborgen holen.

Het water van de stroom dat heen en weer liep tussen zijn groene boorden, was als een meeslepende woordenvloed tussen twee grote, brede lippen, zwart van het klei, dat ruikte naar de sterke lucht van de zee en het zachte aroma van het moeras in de zwoele zomeravond, wanneer de zonsondergang goud legde over de groene natuur. De duizenden levende, afwisselende dingen in de stroom waren op wandel met de stroming die kwam en met de stroming die ging.

Het leven, dat op de stroom krioelde, werd spannender en spannender in de kleurenpracht van de vallende avond, die zich spiegelde in de wriemelende stroming van het water als een stralende lichtstraal. Hier en daar werd dit kleurenspeel verbroken door een kleine zeilboot die voorbij dreef. Een stem in de verte, een roep en een lied werden zoveel spannende geluiden waarvan de echo voortzinderde van strand tot strand. Een trekkende vogelschare die zich haastte naar andere streken op de klanken van verre kerkklokken en hun zwakke echo over het moeras en het water, deden je dromen en verlangen weg te kunnen varen met één van deze boten, ver weg op de zoek naar het sprookjesland.

Terwijl ik daar in het gras zat en de zachte schemering neerdaalde, verdween het dorp in de verte in de schaduw van de avondlijke nevel, hier en daar opgeschrikt door de hoge gestalte van de slanke bomen en de zwakke rook die uit de huizen opsteeg. De avondstille heerste en slierten nevel trokken over het meer en de stroom. Een eenzame vogel zong nog ergens voor zichzelf vooraleer verder te vliegen naar

een andere boom toe, terwijl een killige avondbries zich losschudde over het water.

Op dat ogenblik maakte een onbeschrijflijke rust zich van de natuur meester en naderde langzaam de stroom en het Wielsmeer. Ik voelde mijn hart sneller kloppen. Ik verlangde naar iets dat opgewekt werd door het onbestemde in de schemering, maar het was in mijn ziel dat er iets brandde. Ik luisterde naar iets wat er niet was, maar het was mijn hart dat bonsde en vertelde over de vreugde te kunnen werken. Ik zag naar al wat bewoog rond mij, wat zich veranderde en verdween in het afzwakkende avondlicht, maar het waren mijn eigen droombeelden die zich aftekenden als een levend tafereel, ver over de Rupel, over de hoge notaars en de schouwen van de steenbakkerijen; ver weg in de toekomst tot de morgenstond waarop ik zou kunnen herbeginnen.

Langzaam trok het water zich terug. De ebbe nam bijna al het water van stroom met zich mee en liet een zwarte spiegelgladde kleilaag achter. Het leven verstilde en een koude luchtlaag bedekte weldra de ganse omgeving.

Willebroeks Brouwerijmuseum

GEOPEND en GRATIS TOEGANG
van MEI tot en met SEPTEMBER
iedere eerste zondag van de maand
van 15 tot 20 uur.

Groepen tot 30 personen steeds welkom op
aanvraag, tel. (031) 86 60 56 ;
of schriftelijk : Stationsstraat 3 Willebroek.
Liefst op week-ends.

Geleide rondgang op aanvraag.

IN HET STAMINEE :
steeds schep met boerenbrood voor minimum
20 personen, bij gemeld bezoek.

Frisse dranken naar ieders smaak.

Atelier van Jef De Coninck te Vlassenbroek.

De Vlassenbroekse kunstschilder Jef De Coninck aan de eer te Willebroek

Tijdens de voorbije jaarmarktdagen (van 22 oktober tot 1 november) opende de Nielse kunstschilder Alfons Polfliet de reeks van de geplande manifestaties van het «nieuwe werkjaar» in de inrichtingen van de kunstgalerie De Schouwpijp.

Deze vrijwel autodidactische schilder, die er met een 40-tal werken exposeerde, werd tijdens de vooropening (22 oktober) aan het talrijk opgekomen publiek, waaronder heel wat prominenten, voorgesteld door de heer Charles De

Decker, bibliothecaris van de gemeente Niel. (De zeer opgemerkte uiteenzetting zal in het e.v. nummer, in de mate van het mogelijke, integraal opgenomen worden).

De bijval van deze «eersteling» kan best geïllustreerd door de ruime belangstelling en de verkoop van verscheidene doeken.

In de loop van de maand november was het de beurt aan kunstschilder Jef De Coninck, gevestigd te Vlassenbroek.

Kerkje te Vlassenbroek (landschap).

Deze gewaardeerde portrettist kreeg te dezer gelegenheid de eer van een monografie.

— «Dit boekwerk, (samengesteld door H. Van de Ven) aldus journalist Rik De Maeyer, dat vooral door de tientallen geslaagde reproducties van zijn meest recente werken opvalt, vormt een kostbare inleiding tot het werk van een onweerstaanbare boeiende kunstenaar».

Tijdens de vernissage, die doorging op 11 november in aanwezigheid van een 150-tal genodigden werd het werk van de kunstenaar onder de loupe genomen en belicht door de heer Willy Juwet, hoofdadviseur bij het Ministerie van Cultuur - Afdeling Plastische Kunsten. Deze prominente spreker benadrukte inzonderheid de uitzonderlijke tekencapaciteiten en het enig mooi koloriet van De Coninck. Hij synthetiseerde het a.v. :

— «Het hele oeuvre komt over als een taal. Het vraagt stilte. Zowel de portretten, als de andere schilderijen, en eveneens de aquarellen en tekeningen, zijn niet schreeuwend; zij zijn de weerspiegeling van een rustige sfeer. Alle

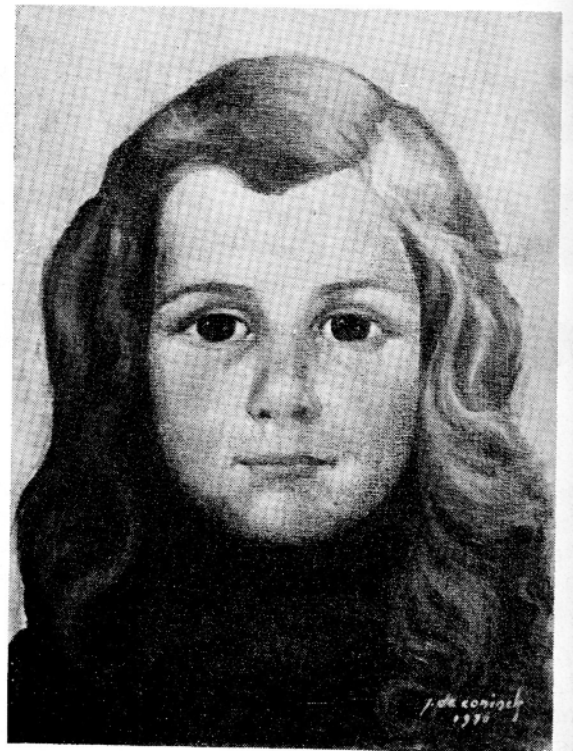
realisaties zijn probleemloos en vergen dan ook geen uitleg. Zij werden allen eerlijk en heerlijk uitgevoerd, zo rijk aan eenvoud, in zulke hoge mate, dat zij als voor zichzelf spreken.»...

Vanwege het Ministerie van Openbaar Onderwijs was heer Albert Van Rompaey afgevaardigd. Op een zeer gesmaakte en humoristische manier «portretteerde» hij de steller van het boek : «Jef De Coninck : schilder van de mens».

In zijn slotwoord prees en feliciteerde hij de auteur niet alleen voor deze zoveelste publicatie, maar ook voor zijn verscheidene heemkundige werken en bijdragen, die steeds met de meeste nauwgezetheid uitgevoerd worden.

Deze expositie, die over twee weekends «liep», overtrof alle vooropgezette verwachtingen. Naar het zeggen van konservator, de heer Louis Schurmans, was het de best-geslaagde die tot op heden in zijn inrichtingen op touw werden gezet.

M.V.

Kristelke (portret).

**DUVEL
MOORTGAT**

**VERDUVELD
GOED !**